

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Veiledning

Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov

Veiledningen gjelder for banker, holdingselskaper i finansforetak,
kredittforetak og finansieringsforetak

20. desember 2024

1. Definisjoner, forkortelser og rettslig grunnlag	3
1.1. Definisjoner og forkortelser	3
1.2. Rettslig grunnlag	4
1.3. Innsendelse av ICAAP/ILAAP	5
2. Innledning.....	5
3. Kort om SREP-rammeverket	6
3.1. Prosesser og vurderinger som inngår i SREP	6
3.2. Kontradiksjon og klageadgang	7
3.3. Konsolideringsnivå	7
4. Forholdsmessighet i SREP	7
5. Løpende overvåking	8
6. Vurdering av forretningsmodell	9
6.1. Vurdering av forretningsmessig og strategisk risiko.....	9
6.2. Vurdering av eierrisiko	10
7. Vurdering av intern virksomhetsstyring.....	10
8. Nærmere om de ulike risikotypene.....	12
8.1. Kredittrisiko	12
8.2. Markedsrisiko.....	15
8.2.1 Markedsrisiko i handelsporteføljen	15
8.2.2 Markedsrisiko utenfor handelsporteføljen.....	15
8.3. Operasjonell risiko.....	16
8.4. Likviditets- og finansieringsrisiko	17
8.5. Risiko knyttet til overdreven gjeldsoppbygging	18
8.6. Øvrige risikoområder	18
9. Samlet risikovurdering	18
10. Vurdering av samlet kapitalbehov	18
10.1. Innledning	18
10.2. Vurdering av kapitalbehov i pilar 2	19
10.3. Uvektet kjernekapitalandel	21
11. Andre tiltak i pilar 2.....	21
11.1. Pilar 2-krav til LCR i valuta	21
12. Tilsynsmessige virkemidler	22
12.2. Tidlig inngripen.....	23
13. SREP-vurdering i tilsynskollegier.....	23

1. Definisjoner, forkortelser og rettslig grunnlag

1.1. Definisjoner og forkortelser

SREP	<i>Supervisory Review and Evaluation Process</i> Tilsynsmyndighetenes prosess for vurdering av foretakenes samlede risikonivå og kapitalbehov samt tilsynsmessige virkemidler
ICAAP	<i>Internal Capital Adequacy Assessment Process</i> Foretakets egne vurderinger knyttet til risiko og kapitalbehov
ILAAP	<i>Internal Liquidity Adequacy Assessment Process</i> Foretakets egne vurderinger knyttet til risiko og likviditetsbehov
P2R	<i>Pillar 2 requirement</i> Pilar 2-krav / foretaksspesifikt kapitalkrav
P2R-LR	<i>Pillar 2 requirement leverage ratio</i> Foretaksspesifikt krav til uvektet kjernekapitalandel
P2G	<i>Pillar 2 guidance</i> Risikovektet kapitalkravsmargin
P2G-LR	<i>Pillar 2 guidance leverage ratio</i> Uvektet kapitalkravsmargin
CRD	Kapitalkravsdirektivet, Directive 2013/36
CRR	Kapitalkravsforordningen, Regulation 575/2013
LCR	<i>Liquidity Coverage Ratio</i> Likviditetsreserve
NSFR	<i>Net Stable Funding Ratio</i> Stabil og langsiktig finansiering
IRB-metode	<i>Internal Ratings-Based Approach</i> Internbasert rating-metode
EVE	<i>Economic Value of Equity</i> Økonomisk verdi av egenkapital
NII	<i>Net Interest Income</i> Rentenetto

IRRBB	<i>Interest Rate Risk in the Banking Book</i> Renterisiko knyttet til bankporteføljen
CSRBB	<i>Credit Spread Risk in the Banking Book</i> Kreditspread-risiko knyttet til bankporteføljen
EBA	<i>European Banking Authority</i> Den europeiske banktilsynsmyndigheten
IMF	<i>International Monetary Fund</i> Det internasjonale pengefondet

1.2. Rettslig grunnlag

Foretaket skal vurdere risiko og tilhørende kapitalbehov regelmessig, jf. finansforetaksloven § 13-6 første til tredje ledd. Foretakets ansvarlige kapital skal være forsvarlig sett i lys av foretakets risiko og omfanget av virksomheten, og foretaket skal ha en forsvarlig likviditetsstyring, jf. finansforetaksloven § 13-7 og CRR/CRD-forskriften kapittel V.

Kapitalbehovet skal vurderes på konsolidert nivå og omfatte samtlige konsernforetak, jf. CRR/CRD-forskriften § 23. Navn på alle konsernforetakene skal fremgå i ICAAP og ILAAP. ICAAP og ILAAP skal vise fordelingen av risiko og kapitalbehov for gruppen under ett og for de enkelte foretakene i gruppen, jf. CRR/CRD-forskriften § 23. ICAAP skal i tillegg til konsernforetak også omfatte vurdering av risiko og kapitalbehov knyttet til eierandeler i tilknyttede foretak og samarbeidende gruppe, jf. finansforetaksloven § 17-13.

Finanstilsynet skal vurdere foretakenes samlede risiko og kapitalbehov, jf. finansforetaksloven § 14-6 annet ledd. Dersom den samlede risikovurderingen viser at foretaket har risiko som ikke er dekket av de generelle kapitalkravene (pilar 1-kravene¹), kan Finanstilsynet fastsette foretaksspesifikt kapitalkrav (pilar 2-krav) eller virksomhetsbegrensninger for å sikre at ansvarlig kapital er i samsvar med foretakets risikoeksponering, jf. finanstilsynsloven § 4, finansforetaksloven § 13-6 syvende ledd og CRR/CRD-forskriften § 46 første ledd.

Finanstilsynet kan fastsette et foretaksspesifikt kapitalkrav som skal dekke risikoer som ikke, eller bare delvis, er dekket av de generelle pilar 1-kravene, jf. CRR/CRD-forskriften § 46 første ledd bokstav a. Finanstilsynet skal også fastsette et foretaksspesifikt kapitalkrav for foretak som ikke etterlever regelverk knyttet til risiko- og kapitalbehovsvurdering (ICAAP), styring og kontroll eller store engasjementer, så fremt ikke andre tilsynsmessige virkemidler anses tilstrekkelige, jf. første ledd bokstav b. Videre følger det av første ledd bokstav c at Finanstilsynet kan fastsette pilar 2-krav hvis foretakets retningslinjer og rutiner for justeringer i verddivurderingen av posisjoner eller porteføljer i handelsporteføljen etter CRR artikkel 105 er utilstrekkelige. Finanstilsynet kan fastsette et foretaksspesifikt kapitalkrav hvis foretakets manglende etterlevelse av kravene og vilkårene knyttet til bruk av interne modeller vil føre til et utilstrekkelig kapitalnivå, jf. første ledd bokstav d. Finanstilsynet kan fastsette pilar 2-krav dersom foretaket gjentatte ganger har unnlatt å etablere eller opprettholde en tilstrekkelig margin til kapitalkravene, som meddelt etter bestemmelsene i CRR/CRD-forskriften § 47 annet ledd, jf. første ledd bokstav e. Videre følger det av CRR/CRD-forskriften § 46 første ledd bokstav f at Finanstilsynet kan fastsette foretaksspesifikt kapitalkrav på bakgrunn av "andre foretaksspesifikke situasjoner" som gir grunnlag for vesentlig bekymring.

¹ Inkluderer også bufferkravene, jf. finansforetaksloven § 14-3

Kapital som benyttes for å oppfylle det foretaksspesifikke kapitalkravet, skal bestå av minimum 56,25 prosent ren kjernekapital og 75 prosent kjernekapital, som tilsvarer kravet til sammensetning av kapital i pilar 1. Finanstilsynet kan stille strengere krav til kapitalsammensetning i enkeltforetak når det er nødvendig av hensyn til foretakets soliditet, jf. CRR/CRD-forskriften § 46 femte ledd.

Automatiske restriksjoner på samlet utbetaling av utbytte, renter på tilleggskapital samt prestasjonsbetinget godtgjørelse inntreer ved manglende etterlevelse av minstekravet i pilar 1 og pilar 2 og bufferkravene, jf. finansforetaksloven § 14-3 og CRR/CRD-forskriften § 10.

Finanstilsynets rammeverk for SREP beskrevet i denne veiledningen bygger på EBAs retningslinjer for SREP ([EBA/GL/2022/03](#)), jf. CRD artikkel 97.

Denne veiledningen vil bli oppdatert når nye kapitalkravsregler (CRR 3) trer i kraft. Finanstilsynet forventer at foretakene redegjør for effekten av nye kapitalkrav i ICAAP/ILAAP som en del av vurderingen av kapitalbehov i et fremoverskuende perspektiv.

1.3. Innsendelse av ICAAP/ILAAP

Alle foretak plikter, uavhengig av frekvensen for SREP-vurderingen, å utarbeide ICAAP og ILAAP minimum årlig. ICAAP og ILAAP skal være innarbeidet i virksomheten, gjennomføres på øverste konsolideringsnivå og vedtas av foretakets styre.

Finanstilsynet benytter 31. desember som referansedato for vurdering av risiko og kapitalbehov. Finanstilsynet vil også ta hensyn til foretakets ICAAP og ILAAP når referansedatoen er en annen enn 31. desember, men vil i større grad være avhengig av å utøve skjønn i tilfeller hvor det er vesentlige avvik mellom foretakets egen vurdering og Finanstilsynets vurdering.

ICAAP og ILAAP skal oversendes Finanstilsynet fortrinnsvis innen 30. april, som vedlegg til Altinn-skjema KRT 1172. ICAAP og ILAAP må være i et maskinlesbart/søkbart format.

2. Innledning

Denne veiledningen med vedlegg gjør rede for Finanstilsynets prosess for å vurdere foretakenes samlede risikonivå og kapitalbehov samt tilsynsmessige virkemidler (SREP) og Finanstilsynets metoder for å vurdere kapitalbehov under pilar 2. Veiledningen bygger på og må ses i sammenheng med EBAs retningslinjer for SREP og fastsettelse av kapitalbehov under pilar 2. Denne veiledningen erstatter Finanstilsynets rundskriv 3/2022.

Kapittel 3 gir en oversikt over de ulike delprosessene som inngår i SREP, og hvordan disse henger sammen. Kapittel 4 beskriver gruppeinndelingen som avgjør hyppigheten og omfanget av Finanstilsynets SREP og dialog med det enkelte foretak. Kapittel 5 beskriver Finanstilsynets løpende overvåking av foretakets risikonivå og risikoutvikling. Kapittel 6 gir en oversikt over viktige vurderingskriterier som inngår i Finanstilsynets vurdering av foretakets forretningsmodell samt forretningsmessig- og strategisk risiko. Kapittel 7 gir en oversikt over sentrale kriterier Finanstilsynet legger vekt på ved vurdering av foretakets interne virksomhetsstyring. Kapittel 8 omhandler Finanstilsynets vurdering av foretakets ulike risikoområder. Samlet risikovurdering omtales i kapittel 9. Kapittel 10 omhandler vurdering av foretakets kapitalbehov og beskriver de ulike metodene Finanstilsynet støtter seg på for å anslå foretakets samlede kapitalbehov og foretaksspesifikt kapitalbehov (pilar 2). De ulike metodene er nærmere beskrevet i vedlegg 2–4. Kapittel 11 omhandler andre tiltak i pilar 2, som blant annet krav til LCR i valuta. Kapittel 12 gir en oversikt over relevante tilsynsmessige tiltak og virkemidler, blant annet krav om retting og pålegg. Kapittel 13 omhandler SREP av grensekryssende konsern. Kapitalkravsmargin (P2G) omtales i vedlegg 5.

I tillegg til metodene og vurderingskriteriene som omtales i denne veiledningen, ser Finanstilsynet hen til foretakets egne vurderinger knyttet til risiko, kapitalbehov og

likviditetsbehov (ICAAP og ILAAP). Krav til foretakets ICAAP og ILAAP omtales nærmere i vedlegg 1.

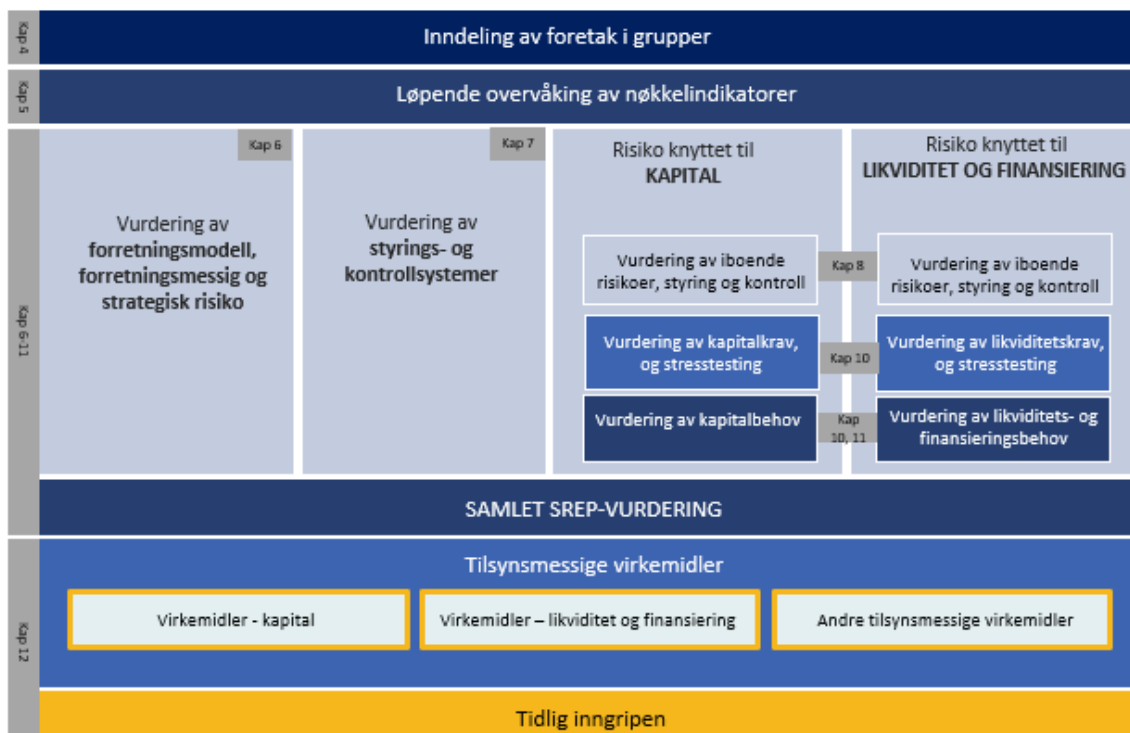
3. Kort om SREP-rammeverket

3.1. Prosesser og vurderinger som inngår i SREP

- Inndeling av foretak i grupper for SREP-formål
- Overvåking av nøkkelindikatorer
- Vurdering av forretningsmodell, inkludert forretningsmessig og strategisk risiko
- Vurdering av overordnede systemer for intern virksomhetsstyring
- Vurdering av risiko og kapitalbehov og foretakets kapitalisering
- Vurdering av risiko knyttet til foretakets likviditet og finansiering samt foretakets likviditets- og finansieringsbehov
- Vurdering av tilsynsmessige virkemidler, inklusiv foretaksspesifikt kapitalkrav (pilar 2)

Figuren under oppsummerer de ulike prosessene og vurderingene som inngår i SREP med henvisning til kapitlene hvor disse er omtalt.

Figur 1: Oppsummering av de ulike elementene som inngår i SREP

3.2. Kontradiksjon og klageadgang

Finanstilsynet sammenfatter vurderingen av foretakets risiko og kapitalbehov samt tilsynsmessige virkemidler, inklusiv foretaksspesifikt kapitalkrav, i et brev som oversendes foretakets styre. Styret gis anledning til å kommentere Finanstilsynets vurdering innen en fastsatt tidsfrist. Etter at Finanstilsynet har mottatt styrets kommentarer, foretas den endelige vurderingen av foretakets risiko og kapitalbehov, samt tilsynsmessige virkemidler, inklusiv foretaksspesifikt kapitalkrav.

Finanstilsynet utarbeider et brev til foretaket som sammenfatter og begrunner tilsynets endelige SREP-vurdering.² Finanstilsynet kan gjennom SREP-tilbakemeldingen eller på annen måte gi uttrykk for forventede forbedringer eller gi pålegg om forbedringer.³

Finanstilsynet uttrykker i brevet også en forventning til foretakets kapitalkravsmargin.⁴

Vedtaket om foretaksspesifikt kapitalkrav og Finanstilsynets forventning til foretakets kapitalkravsmargin blir publisert på Finanstilsynets nettsted. Finanstilsynets vedtak om foretaksspesifikt kapitalkrav kan påklages innen tre uker etter at foretaket har mottatt vedtaket. En eventuell klage skal sendes til Finanstilsynet.⁵ Vedtaket om foretaksspesifikt kapitalkrav gjelder inntil et nytt vedtak er fattet.

3.3. Konsolideringsnivå

For foretak som inngår i finanskonsern, vil vurderingen av risiko og kapitalbehov normalt foretas på øverste konsolideringsnivå, og foretaksspesifikt kapitalkrav fastsettes på konsolidert nivå for det aktuelle foretaket. I den grad det foretaksspesifikke kapitalkravet også gjelder på solonivå, vil dette presiseres i vedtaket.⁶

4. Forholdsmessighet i SREP

Finanstilsynet deler foretakene inn i grupper som avgjør hyppigheten og omfanget av SREP-vurderinger og dialog med foretakene. Ved inndeling i SREP-grupper vil Finanstilsynet blant annet se hen til kategoriseringen av foretakene etter kapitalkravsforordningen (CRR).⁷

Gruppe 1 vil som hovedregel omfatte systemviktige foretak.⁸ Mellomstore og store foretak som ikke innpasses i gruppe 1, inngår som hovedregel i SREP-gruppe 2. Mindre og lite komplekse foretak hvor Finanstilsynet mener at det er nødvendig med hyppigere og jevnlig dialog med foretakets styre og ledelse, skal som hovedregel innpasses i SREP-gruppe 3 (forsterket oppfølging). Andre mindre og mellomstore foretak inngår i SREP-gruppe 4. I vurdering av gruppetilhørighet ser Finanstilsynet hen til foretakets størrelse, forretningsmodell og type virksomhet samt risikoeksponering. Finanstilsynet vil også ta hensyn til andre forhold, for eksempel om foretaket er nyetablert.

² CRR/CRD-forskriften § 46, CRD artikkel 97

³ CRR/CRD-forskriften § 46, CRD artikkel 104a, jf. artikkel 73, 74 og CRR artikkel 393. Se også kapittel 12 om tilsynsmessige virkemidler.

⁴ CRR/CRD-forskriften § 47, CRD artikkel 104b nr. 2

⁵ Finansdepartementet er klageinstans.

⁶ ICAAP skal likevel utarbeides for hvert foretak, jf. vedlegg 1

⁷ CRR artikkel 4 nr. 145 og 146: Store, små og lite komplekse, og øvrige foretak

⁸ CRR/CRD-forskriftene del VIII

Finanstilsynet vurderer gruppekriterier og gruppetilhørighet årlig. Ved endring i kriterier og/ eller gruppetilhørighet vil Finanstilsynet informere foretakene det gjelder. Foretakenes gruppetilhørighet blir ikke offentliggjort.

Tabell 1 oppsummerer hyppighet og omfang av SREP-vurderinger og Finanstilsynets dialog med foretakene for de ulike gruppene.

Tabell 1: Hyppighet og omfang av SREP-vurderinger og oppfølging av foretakene

SREP - Finanstilsynets oppfølging av foretakene				
Gruppe	Overvåking av nøkkel-indikatorer	SREP og pilar 2-vedtak	Risiko-vurdering	Omfang av kontakt med foretaket
1	Kvartalsvis	Årlig	Årlig	Jevnlig dialog med foretakets styre og ledelse
2	Kvartalsvis	Hvert 2. år	Årlig	Jevnlig dialog med foretakets styre og ledelse
3	Kvartalsvis	Hvert 3. år	Årlig	Jevnlig dialog med foretakets styre og ledelse
4	Kvartalsvis	Hvert 3. år	Årlig	Risikobasert dialog med foretakets styre og ledelse

Unntaksvis vil frekvensen for SREP-vurderingen kunne avvike fra det som fremgår av tabell 1. Eksempelvis kan det være behov for en ny SREP-vurdering tidligere enn normal frekvens skulle tilsi, når foretakets risikonivå er betydelig endret, eller når foretaket har gjennomgått vesentlige strukturelle endringer (fusjon, kjøp/salg av porteføljer mv.) som har medført vesentlig endring i samlet risikonivå. En fornyet vurdering vil som hovedregel omfatte alle risikoområder.

SREP-vurderingen er basert på prinsippet om forholdsmessighet. Som hovedregel er Finanstilsynets risikovurdering for store og komplekse foretak mer detaljert og omfatter flere risikoelementer enn for mindre og lite komplekse foretak. Risikoene beskrevet i kapittel 8 kan være mindre aktuelle for enkelte foretak. I andre tilfeller kan det være nødvendig med en grundigere risikovurdering for mindre og lite komplekse foretak, eller foretak med enkel forretningsmodell, men som har høy risikoeksponering.

5. Løpende overvåking

Finanstilsynet overvåker jevnlig utvalgte risikoindikatorer og finansielle nøkkeltall for det enkelte foretak, for eksempel nøkkeltall for kapital, likviditet, finansiering, lønnsomhet, vekst, kredittrisiko og markedsrisiko. Indikatorene er basert på foretakenes innrapportering til Finanstilsynet. Finanstilsynet overvåker nivået på indikatorene og hvordan indikatorverdiene utvikler seg over tid. Indikatorene blir også sammenlignet på tvers av foretak ved hjelp av utvalgte referansegrupper.

I tillegg til å vurdere og analysere risikoutvikling i enkeltforetak overvåker Finanstilsynet også utviklingen i norsk og internasjonal økonomi og vurderer finansielle utviklingstrekk som kan påvirke risikoen i norske foretak.⁹

Basert på den løpende overvåkingen vurderer Finanstilsynet behov for tilsynsmessig oppfølging, blant annet innplassering i SREP-gruppe og andre tilsynsmessige tiltak.

6. Vurdering av forretningsmodell

Som en del av SREP, vurderer Finanstilsynet foretakets forretningsmodell og overordnede strategi, inklusiv forretningsmodellens robusthet på kort og lang sikt.¹⁰ Finanstilsynet vurderer også kapitalbehov knyttet til forretningsmessig- og strategisk risiko samt eierrisiko. Som hovedregel omfatter vurderingen hele virksomheten, medregnet relevante hel- og deleide foretak. I enkelte tilfeller gjør Finanstilsynet også tematiske vurderinger av grupper av foretak.

6.1. Vurdering av forretningsmessig og strategisk risiko

Finanstilsynet skal analysere foretakets forretningsmodell, strategi og finansielle planer, og om forretningsmodell og strategi er levedyktig og bærekraftig over tid, jf. EBAs retningslinjer for SREP kapittel 4. Når det gjelder levedyktighet¹¹, rettes analysen mot foretakets nåværende forretningsmodell og mulighet til å skape akseptabel avkastning i løpet av neste tolv månedersperiode, mens analysen av om forretningsmodellen/strategien er bærekraftig¹², legger til grunn et lengre tidsperspektiv.¹³ Formålet med vurderingen er å få et overblikk over risikoen foretaket er eller kan bli utsatt for, eventuelle svakheter og sårbarheter, og foretakets inntjeningsevne, samt evne til å bygge kapital over resultatet fremover i tid, gitt foretakets risikoappetitt og finansieringssituasjon. Analysen danner grunnlaget for en vurdering av forretningsmessig og strategisk risiko, som ikke er dekket i pilar 1. Finanstilsynet gjør en helhetlig vurdering som kan blant annet omfatte

- en overordnet analyse av forretningsmodellen og hvilke områder som bør vurderes nærmere
- strategiske, markedsmessige og regulatoriske rammebetingelser
- strategi og finansielle planer, for eksempel planlagte endringer i foretakets forretningsmodell, vekst og inntreden i nye produkter og markeder
- foretakets distribusjonsmodell og eksponering utenfor kjerneområdet
- koblinger mot tredjeparter, inklusiv omfang av utkontraktering, samarbeidsavtaler og felleseie med andre foretak
- hvordan ulike kundesegmenter og produkter kan påvirke foretakets lønnsomhet, risikoprofil, balansestruktur mv., blant annet om forretningsmodellen er ensidig og lite diversifisert

⁹ Finanstilsynets vurdering av stabiliteten i det norske finansielle systemet offentliggjøres to ganger i året i rapporten "[Finansielt utsyn](#)".

¹⁰ EBA anbefaler at foretakene utvider tidshorisonten for strategisk planlegging til minst 10 år, jf. EBAs "Report on Management and Supervision of ESG Risks for Credit Institutions and Investment Firms" (EBA/REP/2021/18). Se også CRD 6 artikkel 87a.

¹¹ Oversatt fra det engelske "viability", jf. EBA/GL/2022/03 punkt 71.

¹² Oversatt fra det engelske "sustainability".

¹³ Finanstilsynet er oppmerksom på å unngå dobbelttelling ved vurdering av kapitalbehov. Risikoen skal hensyntas i foretaksspesifikt pilar 2-krav eller i forventning om kapitalkravsmargin.

Finanstilsynet vurderer om foretaket har inkludert bærekraftsrisiko¹⁴ i forretningsmodell og strategi. Finanstilsynet vurderer om faktorer knyttet til miljø, sosiale og styringsmessige forhold påvirker foretakets levedyktighet og motstandsdyktighet på kort og lang sikt.¹⁵

I analysen av forretningsmodellen inngår også en vurdering av om det er forhold ved denne som kan innebære særskilt risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Informasjon om foretakets kundemasse, geografiske forhold, produkter og tjenestetilbud er eksempler på relevant informasjon som kan legges til grunn i vurderingen av om foretakets forretningsmodell medfører en foretaksspesifikk risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.¹⁶

Finanstilsynet tar også hensyn til hvilke tiltak foretaket har gjennomført for å redusere risiko og sårbarhet som følge av foretakets forretningsmodell og strategiske valg, og om foretakets forretningsmodell og strategi kan medføre omdømmerisiko.

6.2. Vurdering av eierrisiko

Finanstilsynet vurderer også risiko knyttet til foretakets eierandeler i hel- og deleide foretak, i tilfeller der eierskapet ikke anses som en ren finansiell investering, men bærer preg av å være en strategisk investering.¹⁷ I vurderingen ser Finanstilsynet hen til om eierskapet, direkte eller indirekte, kan bidra til økt risiko gjennom endring i forpliktelser, inntjening og resultater. Finanstilsynet tar også hensyn til eventuelle økonomiske og juridiske forpliktelser mellom foretakene som kan påvirke eierrisikoen. I noen tilfeller kan eierskapet også representere risiko for omdømmetap.

7. Vurdering av intern virksomhetsstyring

SREP omfatter en vurdering av foretakets system for intern virksomhetsstyring. For nærmere beskrivelse av hvilke vurderingskriterier som vektlegges, vises det til Finanstilsynets risikomodul publisert på Finanstilsynets nettsted,¹⁸ samt EBAs retningslinjer for SREP.¹⁹ Vurderingen baseres på tilgjengelig dokumentasjon, for eksempel foretakets ICAAP og ILAAP, foretakets innrapportering til Finanstilsynet, dokumentasjon fra stedlig tilsyn og offentlig tilgjengelig informasjon.

Finanstilsynet vurderer om foretakets organisering og ansvarsforhold samt dets retningslinjer, metoder og prosesser for styring og ledelse er godt tilpasset foretakets risikostrategi, størrelse, forretningsmodell og kompleksitet. Det vurderes videre om rammeverket for risikostyring og internkontroll er i tråd med relevant regelverk og at det dekker alle relevante risikoer, om det er tilstrekkelig dokumentert og implementert, og om det etterleveres i hele foretaket/konsernet. Finanstilsynet vurderer foretakets faktiske risikoprofil opp mot vedtatt risikoappetitt og om risikoappetitrammeverket har tydelige koblinger mot overordnet forretnings- og risikostrategi og mot godtgjørelsesordninger.

I tillegg til minstekravene til retningslinjer og rutiner for risikotyper etter CRR/CRD-forskriften § 36 vil Finanstilsynet også vurdere om det er etablert tilstrekkelige og hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å sikre at foretaket etterlever gjeldende krav til bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering. Tilsvarende vil det vurderes om det er vedtatt tilstrekkelige og hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å sikre at risikoer knyttet til bærekraft (ESG),

¹⁴ Bærekraftsrisiko er oversettelse av ESG-risiko (environmental, social and governance risks) som omfatter risiko knyttet til miljø, sosiale og styringsmessige forhold.

¹⁵ EBA/GL/2022/03 punkt 95g

¹⁶ EBA/GL/2022/03 punkt 74

¹⁷ Aksjekursrisiko vurderes under markedsrisiko, jf. kapittel 8.2.

¹⁸ [Modul for evaluering av intern virksomhetsstyring](#)

¹⁹ EBA/GL/2022/03 kapittel 5

inkludert klimarisiko, inkluderes i alle risikovurderinger der det er relevant. Finanstilsynet vurderer også om foretaket har innarbeidet mål og rammer for bærekraftsrisiko som samsvarer med foretakets risikoappetitt. Det vil videre vurderes om foretakets etablerte internkontroll inkluderer prosesser for gjenopprettingsplan og for utbedring av svakheter som har blitt påpekt i planen.

Finanstilsynet vurderer om organiseringen av interne kontrollfunksjoner og funksjonenes ressurser, kompetanse og posisjon disse har i foretaket, sikrer at de kan utøve sine funksjoner uavhengig av den operative virksomheten. Foretakets godtgjørelsesordninger kan også bli nærmere vurdert som en del av SREP.

Bedrifts- og risikokultur kan også inngå i vurderingen. Ved vurderinger av risikokultur vil Finanstilsynet, i tillegg til eventuelle observasjoner av atferd, se hen til foretakets interne retningslinjer. Dette vil blant annet være etiske retningslinjer og retningslinjer for identifikasjon og håndtering av interessekonflikter, som f.eks. forsvarlig balanse mellom kundevern hensyn og foretakets egne interesser,²⁰ samt regler for utlån og andre typer transaksjoner som inngås med medlemmer av styret og ledelsen og nærstående av disse.

Finanstilsynet legger vekt på at styret påser at foretaket har dokumenterte retningslinjer for ICAAP og ILAAP, at foretaket minimum årlig utarbeider et ICAAP- og ILAAP-dokument,²¹ samt at disse dokumentene inngår som viktige verktøy i foretakets identifisering og styring av risiko. Finanstilsynet vil jevnlig vurdere ICAAP og ILAAP og at tilhørende interne metoder og prosesser er tilpasset foretakets størrelse, omfang og kompleksitet, og at foretaket har fullstendige risikovurderinger som er godt integrert i foretakets styrings- og beslutningsprosesser. Det skal også være samsvar mellom dokumentasjon for henholdsvis ICAAP, ILAAP og foretakets gjenopprettingsplan.

Finanstilsynet legger vekt på at styret gjennomfører en prosess for å sikre at foretaket har tilstrekkelig kapital i forhold til samlet risikoprofil. I foretak som er pålagt å ha internrevisjonsfunksjon²², forventer Finanstilsynet at denne funksjonen jevnlig vurderer at prosesser, metoder og modeller som anvendes, gir pålitelige resultater til foretakets vurderinger av risiko og kapital- og likviditetsbehov. Finanstilsynet forventer at styret påser at det settes av tilstrekkelige ressurser til revisjoner som dekker ICAAP og ILAAP i internrevisjonsfunksjonens planer. Finanstilsynet oppfordrer til at styret i foretak som har unntak fra kravet om internrevisjonsfunksjon, også jevnlig innhenter en uavhengig vurdering av om prosesser, metoder og modeller som anvendes, gir pålitelige resultater til foretakets vurderinger av risiko og kapital- og likviditetsbehov. Vurderingen kan utføres av ekstern revisor eller en annen uavhengig part som har tilstrekkelig kompetanse.

Finanstilsynet ser også nærmere på rapportering til styret og ledelsen, blant annet omfang, relevans og kvalitet på rapportering, samt styrets og ledelsens respons og iverksetting av relevante tiltak. I denne sammenheng vil også foretakets systemer og rutiner for håndtering av data og aggregering av data kunne vurderes. Finanstilsynet vurderer også kvaliteten på foretakets myndighetsrapportering.

Finanstilsynet vurderer også foretakets stresstester, retningslinjer og rutiner for gjennomføring av stresstester og resultater som er gjengitt i ICAAP og ILAAP samt i foretakenes risikorapporter. Det vurderes om stresstestene er i henhold til EBAs retningslinjer om stresstesting ([EBA GL/2018/04](#)) og om testene er tilpasset foretakets virksomhet og risikoeksponering. Resultatene av foretakets stresstester i ICAAP vil også vurderes opp mot Finanstilsynets egne stresstester.

²⁰ Finansforetaksloven § 16-1 fjerde ledd

²¹ Finansforetaksloven §§ 8-6 og 13-6 første ledd

²² Finansforetaksloven § 8-16 og finansforetaksforskriften § 8-3 første ledd

8. Nærmere om de ulike risikotypene

Finanstilsynet skal etter finansforetaksloven § 14-6 andre ledd vurdere hvilke risikoer foretaket er eller kan bli eksponert for. Vurderingen av fremtidig risiko foretaket kan bli eksponert for, vil blant annet ta utgangspunkt i foretakets forretningsmodell, strategi og den makroøkonomiske situasjonen. Finanstilsynet deler som hovedregel vurderingen av foretakets risikoer inn i følgende underkategorier: forretningsmessig og strategisk risiko, inklusiv eierrisiko og omdømmerisiko, kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko, likviditets- og finansieringsrisiko, risiko for overdreven gjeldsoppbygging og "øvrige risikoer". Bærekraftsrisiko omfatter risiko knyttet til klima og natur, sosiale forhold og virksomhetsstyring og er en risikodriver innenfor risikoområdene som et foretak er eksponert for.²³

Dersom det er identifisert svakheter i foretakets styring og kontroll med de enkelte risikotypene nevnt i kapittel 8, vil Finanstilsynet ta i betraktning hvilken risiko dette kan medføre for foretaket. For mindre og ikke-komplekse foretak gjør Finanstilsynet en helhetlig vurdering av foretakets interne virksomhetsstyring, inklusiv risiko knyttet til styring og kontroll av de enkelte risikotypene.

For nærmere beskrivelse av hvilke kriterier som vektlegges i vurdering av styring og kontroll med kredittrisiko, markedsrisiko, likviditets- og finansieringsrisiko samt operasjonell risiko, vises det til Finanstilsynets veiledninger (moduler) publisert på Finanstilsynets nettsted,²⁴ samt EBAs retningslinjer for SREP.²⁵

I dette kapitlet presiseres kriterier som kan være aktuelle i vurderingen av foretakets risikoeksponering. Vurderingen av strategisk og forretningsmessig risiko, inklusiv eierrisiko og omdømmerisiko, er nærmere omtalt i kapittel 6. Vurdering av intern virksomhetsstyring er omtalt i kapittel 7.

8.1. Kredittrisiko

Styring og kontroll av kredittrisiko og porteføljekvalitet

I analysen av foretakets kredittrisikoeksponering vurderer Finanstilsynet kvaliteten på og utviklingen i foretakets ulike kredittporteføljer og utsiktene for disse. Finanstilsynets modul for evaluering av kredittrisiko gir nærmere veiledning for hvilke elementer Finanstilsynet legger vekt på i vurderingen. Det vises for øvrig til EBAs retningslinjer for SREP.

Finanstilsynet vurderer foretakets faktiske risikoeksponering, samt hvordan kredittrisikoen i foretaket overvåkes og rapporteres. Faktisk risikoeksponering vurderes opp mot styrets risikoappetitt, kredittstrategier og kredittretningslinjer samt foretakets egenvurderte kapitalbehov for porteføljekvalitet i ICAAP. Finanstilsynet vurderer videre risikoeksponeringen i et fremoverskuende perspektiv i lys av foretakets kredittstrategier, kreditttrammer og de makroøkonomiske utsiktene.

Finanstilsynets vurderinger tar utgangspunkt i EBAs SREP-retningslinjer (EBA/GL/2022/03) kapittel 6.2, og legger blant annet vekt på følgende punkter:

- Misligholdte engasjementer og varigheten på disse, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 210 og 211. Etter Finanstilsynets vurdering kan en høy andel misligholdte engasjementer indikere at foretaket aksepterer kunder med høyere risiko enn sammenlignbare foretak. Denne risikoen vil delvis dekkes gjennom pilar 1 ved at engasjementer får en høyere risikovekt når de kategoriseres som misligholdt, hvor risikovekten er betinget

²³ [EBA Report on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms. EBA/REP/2021/18](#)

²⁴ [Risikomoduler](#)

²⁵ [EBA/GL/2022/03](#) 6.2 (kredittrisiko), 6.3 (markedsrisiko), 6.4 (operasjonell risiko) og 6.5 (markedsrisiko)

av nivået på tapsavsetningen og om engasjementet fra før er klassifisert som høyrisiko etter CRR artikkel 128.

- Engasjementer med betalingslettelser (forbearance), jf. EBA/GL/2022/03 punkt 209.
- At pilar 1-kravene i utgangspunktet skal dekke *uventet tap*, men ikke tar høyde for at det kan være vesentlig usikkerhet knyttet til nivået på foretakets tapsavsetninger som skal dekke *forventet tap*, inklusiv svakheter i foretakets tapsmodeller, estimater eller rutiner som kan bidra til at forventet tap underestimeres. Eksempelvis vurderes følgende:
 - Tapsavsetningsgrad på foretakets friske høyrisikoportefølje²⁶ samt tapsavsetningsgrad på eldre misligholdte lån. Vurderingene gjøres både for samlet portefølje og relevante delporteføljer. I vurderingen av tapsavsetningsgrad tas det hensyn til sikkerheter og eventuelt verdivurderinger, samt tapsavsetningsgrad i sammenlignbare foretak. Finanstilsynet vurderer om foretaket har et kapitalbehov utover pilar 1, se EBA/GL/2022/03 punkt 216-218.
 - Om foretakets metodikk for fastsettelse av tapsavsetninger er i samsvar med reglene i IFRS 9, se EBA/GL/2022/03 punkt 216c.
- Om foretakets innvilgelse og overvåking av lån er i tråd med retningslinjene fra EBA²⁷, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 220 m.fl.
- Etterlevelse av utlånsforskriften.²⁸
- I hvilken grad foretaket differensierer prising av utlån mellom låneprodukter og mellom kundesegmenter, se EBA/GL/2022/03 punkt 224 c) m.fl.
- Foretakets eksponeringer mot næringseiendom og eiendomsutviklingsprosjekter²⁹, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 228 b) m.fl.
- Eventuell verdipapirisering av porteføljer og hvordan dette påvirker risikoen foretaket er utsatt for, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 193–195.
- Om foretaket har vurdert bærekraftsrisiko³⁰ i kredittporteføljen, f.eks. om faktorer knyttet til miljø, sosiale forhold og selskapsstyring, er tatt hensyn til ved vurdering av sikkerhetene og kundenes betjeningsevne.
- Om foretaket har vurdert risikoen for at kunden ikke vil være i stand til å refinansiere på kontraktstidspunktet, slik at lånet må forlenges utover kontraktsfestet løpetid. Dette bør vurderes eksempelvis i situasjoner der
 - kunden har lån med kort løpetid, mens kundens finansieringsbehov er langsiktig
 - lånet har betydelige betalinger mot slutten av kontraktperioden og det forutsettes at lånet fornyes eller at kunden skaffer ny finansiering. Å skaffe ny finansiering kan være krevende, spesielt dersom risikoen er høy eller har økt siden forrige innvilgelse. Se også [EBA/GL/2020/06](#) punkt 262.

For IRB-banker vil Finanstilsynet vurdere om bruk av kontraktmessig løpetid i kapitalkravsberegningen ("M-parametere") innebærer at det beregnede kapitalkravet ikke i tilstrekkelig grad dekker risikoen, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 167, 170 og 203.

²⁶ Etter Finanstilsynets målemetode

²⁷ [EBA/GL/2020/06](#)

²⁸ Forskrift 9. desember 2020 nr. 2648

²⁹ [Finanstilsynets rundskriv 2/2021](#)

³⁰ Særskilt risiko knyttet til klimaendringer og overgangen til et lavutslippssamfunn

I forbindelse med vurderingen av porteføljekvalitet har Finanstilsynet etablert en scoring-modell for å identifisere kredittrisiko som ikke er tilstrekkelig hensyntatt i pilar 1, jf. EBA/GL/2022/03 kapittel 6.2.2. Modellen inkluderer misligholdsandel, avsetningsgrader, andel lån med betalingslettelser og misligholdssannsynlighet i BM-porteføljen. Det er ingen automatisk overgang fra score i modellen til Finanstilsynets vurdering av forhøyet kapitalbehov som skal hensyntas i pilar 2. Scoring-modellen brukes først og fremst for å identifisere foretak som skal vurderes nærmere.

I vurderingen av porteføljekvalitet legger Finanstilsynet særlig vekt på foretakets egen risikovurdering og egenvurdert kapitalbehov i ICAAP, samt observasjoner fra stedlige og dokumentbaserte tilsyn, informasjon fra ekstern rapportering og eventuelle merknader fra revisor. Finanstilsynet legger særlig vekt på om foretakets tapsmodeller, rutiner og praksis i tilstrekkelig grad klarer å fange opp engasjementer med vesentlig økt kredittrisiko og engasjementer som er kredittforringet, og eventuell risiko for at foretaket underestimerer forventet tap på misligholdte eksponeringer. Finanstilsynet ser hen til foretakets risikoprising og evne til å hensynta høy/økende risiko hos debitorer. Modellen benyttes som støtteverktøy for å fastsette foretaksspesifikt kapitalbehov for porteføljekvalitet. For IRB-foretakene ses vurderingene og eventuelt forhøyet kapitalbehov i sammenheng med vurderingene knyttet til modellrisiko.

For foretak som har fått godkjent IRB-modell, vil det i risikovurderingen ses hen til Finanstilsynets generelle oppfølging av foretakenes bruk av modellene, og tilsynet vil vurdere om det er nødvendig med særskilte tiltak som en del av SREP (modellrisiko). Modellrisiko vil primært tas hensyn til i pilar 1 (for eksempel med sikkerhetsmarginer i modellene). Foretakene kan selv sette risikovekter og risikoparametere høyere enn det som følger av de enkelte bestemmelsene i kapitalkravsforordningen ettersom kapitalkravsforordningen i henhold til artikkel 3 uttrykker minstekrav. Dersom det avdekkes vesentlige mangler i et foretaks IRB-metode, vil Finanstilsynet løpende vurdere tiltak, inklusiv behov for tiltak i pilar 2. I tilfeller der manglene vurderes å være av midlertidig karakter, vil Finanstilsynet vurdere behovet for midlertidige tiltak i pilar 2 frem til manglene er utbedret, og modellene gjenspeiler den faktiske risikoen.³¹

Kredittrelatert konsentrasjonsrisiko

I vurderingen av foretakets kredittrelaterte konsentrasjonsrisiko vurderer Finanstilsynet om foretakets eksponeringer er godt diversifisert.³² Høy konsentrasjonsrisiko kan gjøre foretaket særlig sårbart. Analysen omfatter enkeltkundekonsentrasjon, næringskonsentrasjon, geografisk konsentrasjon, produktkonsentrasjon og konsentrasjon mot ulike typer av sikkerhet. Finanstilsynet vil også vurdere omfanget av store engasjementer³³ og kvaliteten på disse. Finanstilsynets metoder for enkeltkundekonsentrasjon og næringskonsentrasjon er nærmere beskrevet i vedlegg 2.

Annen kredittrisiko

Finanstilsynet vurderer risiko knyttet til vedvarende høy utlånsvekst, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 207 b). For utlån i utenlandsk valuta ser Finanstilsynet hen til valutakursendringer for porteføljen ved vurdering av høy utlånsvekst. Deleide OMF-foretak skal ikke ha selvstendig forhøyet kapitalbehov for utlånsvekst ettersom denne veksten blir tatt hensyn til i vurderingen for den enkelte eierbank. Finanstilsynet vurderer også om kapitalkravet i pilar 1 for poster utenom balansen er tilstrekkelig, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 169. Finanstilsynets metoder er nærmere beskrevet i vedlegg 2.

³¹ EBA/GL/2022/03 punkt 182 og 229

³² EBA/GL/2022/03 punkt 183-189

³³ CRR artikkel 393

Finanstilsynet gjør videre en skjønnsmessig vurdering av om foretaket står overfor motpartsrisiko (f.eks. fra derivater), hvor risiko ikke er tilstrekkelig hensyntatt i pilar 1, jf. EBA/GL/2022/03 punkt 190–191.

8.2. Markedsrisiko

Finanstilsynet vurderer om det er eksponeringer mot markedsrisiko i eller utenfor foretakets balanse som ikke er tilstrekkelig dekket av de generelle kapitalkravene. Analysene av de enkelte typene markedsrisiko inkluderer vurdering av tapspotensiale ved plutselige endringer i de viktigste markedsrisikofaktorene. I vurderingen ses det også hen til hvordan risikospredning og likviditet i posisjonene kan påvirke tapspotensialet. Finanstilsynet vurderer også behovet for å styrke foretakets styring og kontroll med markedsrisiko.

Vurderingen av markedsrisiko gjennomføres for henholdsvis handelsporteføljevirksomhet og ordinær bankvirksomhet (bankportefølje). I vurderingene av markedsrisiko i bankportefølje inkluderer Finanstilsynet også eiendomsrisiko. Finanstilsynets modul for evaluering av markedsrisiko gir nærmere veiledning for hvilke elementer Finanstilsynet vektlegger.³⁴ Se for øvrig EBAs retningslinjer for SREP.³⁵ Finanstilsynets metoder er nærmere beskrevet i vedlegg 3.

8.2.1 Markedsrisiko i handelsporteføljen

For foretak med handelsporteføljevirksomhet som gir kapitalkrav etter CRR-bestemmelser om markedsrisiko, vil Finanstilsynet vurdere risiko og kapitalbehov med basis i foretakets beskrivelser av den aktuelle virksomheten, rapporterte eksponeringer og vurderinger i ICAAP. Finanstilsynet har ikke utarbeidet en særskilt kvantitativ metodikk for å vurdere foretaksspesifikt kapitalbehov for markedsrisiko i handelsporteføljevirksomhet.

8.2.2 Markedsrisiko utenfor handelsporteføljen

Renterisiko

Renterisiko knyttet til bankporteføljen³⁶ (IRRBB) vurderes både som risiko for endringer i økonomisk kapital (EVE-metoden) og risiko for endringer i resultatet (NII-metoden), i henhold til EBAs retningslinjer. Kapitalbehovet vil bli vurdert på grunnlag av foretakets rapporterte eksponeringer og risikorammer, men også andre forhold vil bli vektlagt. Finanstilsynet vil legge hovedvekten på eksponeringen mot EVE, men ved særlig stor NII-eksponering vil denne også kunne vektlegges. For å oppnå størst mulig grad av likebehandling vil sammenligninger mellom foretak basert på størrelse og forretningsmodell være en del av Finanstilsynets vurdering. I vurderingen av foretakets styring og kontroll vil det også legges vekt på modellforutsetninger som ligger til grunn for foretakets beregning av eksponeringen.

Aksjerisiko

Finanstilsynet vurderer foretakets markedsrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Det vil gjøres en helhetlig vurdering på grunnlag av foretakets faktiske posisjoner, samt graden av porteføljens konsentrasjon og vurdert markedslikviditet. I vurderingen av foretaksspesifikt kapitalbehov vil Finanstilsynet ha særlig oppmerksomhet på eksponeringer som ikke er relatert til strategiske og andre eierposisjoner med nær tilknytning til den ordinære bankvirksomheten.

³⁴ Modul for markedsrisiko

³⁵ EBA/GL/2022/03 kapittel 6.3

³⁶ EBA/GL/2022/14 og Baselkomiteens dokument "Standards – Interest rate risk in the banking book, April 2016"

Valutarisiko

Finanstilsynet vurderer foretakets samlede risiko knyttet til eksponering mot ulike valutaer. Vurderingen vil basere seg på faktiske posisjoner og omfatte alle finansielle instrumenter og øvrige posisjoner med valutarisiko.

Kredittspread-risiko

Finanstilsynet vurderer foretakets risiko knyttet til endring i markedsverdi for obligasjoner, sertifikater og eventuelle kredittderivater som følge av generelle endringer i kredittspreader. Kredittspread-risiko i bankportefølje (CSRBB) vurderes i henhold til EBAs retningslinjer.³⁷ Vurderingen er som hovedregel basert på markedsværdien av foretakets faktiske posisjoner og foretakets egne vurderinger basert på interne målingssystemer.

Eiendomsrisiko

Finanstilsynet vurderer foretakets risiko knyttet til posisjoner og direkte eierskap i eiendom, inkludert egne eide forretningslokaler (f.eks. bankbygg og eiendom som benyttes av ansatte), eiendomsselskaper samt overtatte kredittengasjement innen eiendom. Vurderingen omfatter også foretakets plasseringer med eierandeler i eiendomsfond. Det er som hovedregel markedsværdien av foretakets faktiske beholdninger som legges til grunn for vurderingen.

Annen markedsrisiko

Finanstilsynet vil også vurdere om foretaket er eksponert for annen type markedsrisiko. For foretak med vesentlig finansiering i utlandet, vil det være særlig aktuelt å vurdere om markedsrisiko forbundet med denne aktiviteten er dekket tilstrekkelig.

Varerisiko har så langt utgjort en begrenset andel av foretakenes totale markedsrisiko. Vurdering av foretaksspesifikt kapitalkrav knyttet til varerisiko vil være skjønnsmessig i tilfeller der faktisk eksponering er av en viss betydning.

For større foretak vil Finanstilsynet også vurdere hvordan foretaket overvåker effekten av bærekraftsrisiko på sine markedsrisikoposisjoner, og om foretaket har etablert en egnet bærekraftsstrategi for markedsrisiko.

8.3. Operasjonell risiko

Finanstilsynet vurderer foretakets risiko og kapitalbehov knyttet til operasjonell risiko basert på foretakets egne vurderinger, tapshistorikk, erfaringer fra tilsyn og annen rapportering. Finanstilsynets risikomodul og EBAs retningslinjer for SREP³⁸ og ³⁹ gir oversikt over aktuelle vurderingskriterier.

I vurderingen av om kapitalkravet i pilar 1 er tilstrekkelig, ser Finanstilsynet på foretakets forretningsmodell, virksomhetsstyring, strategier og rammebetingelser. Finanstilsynet vurderer også om indikatorverdiene som ligger grunn for pilar 1-kravet, i tilstrekkelig grad reflekterer omfanget av virksomheten.

I vurderingen er det særlig aktuelt for Finanstilsynet å legge vekt på (ikke uttømmende liste)

- IKT-risiko
- etterlevelsesrisiko (compliance risk)

³⁷ [EBA/GL/2022/14](#)

³⁸ [EBA/GL/2022/03](#) kapittel 6.4

³⁹ [EBA/GL/2017/05](#)

- atferdsrisiko (Conduct risk)
- risiko for svindel og bedrageri
- juridisk risiko
- risiko for hvitvasking og terrorfinansiering
- foretakets oppfølging av utkontrakterte tjenester
- kvalitet i intern og ekstern rapportering
- beredskaps-/kontinuitetsplaner
- utvikling og bruk av modeller som brukes i styringen av virksomheten
- bærekraftsrisiko, blant annet fysisk risiko og overgangsrisiko i forbindelse med klimaendringer og tilpasning til et lavutslippssamfunn

I vurderingen legger Finanstilsynet særlig vekt på mulige konsekvenser dersom styring og kontroll med risikoene nevnt over, vurderes som svak.

Finanstilsynet vurderer om operasjonelle hendelser og handlinger kan svekke foretakets tillit og er egnet til å påføre foretaket redusert lønnsomhet på sikt. Eksempler kan være mistillit som følge av mangelfull etterlevelse av bærekraftsstandarder for foretakets produkter, mangelfull etterlevelse av hvitvaskingsregelverket, eller svak håndtering av sårbare kundegrupper. Dersom Finanstilsynet vurderer at det er behov for at foretaket holder kapital eller likviditet for omdømmerisiko, vil dette inngå i vurderingen av forretningsmodell og/eller likviditetsvurderingen.

8.4. Likviditets- og finansieringsrisiko

I analysen av foretakets likviditets- og finansieringsrisiko vurderer Finanstilsynet om foretakets likviditets- og finansieringsstrategi, retningslinjer, rammer, prosesser og modeller, er tilpasset foretakets størrelse, virksomhet og kompleksitet. Finanstilsynet vurderer hvor godt rustet foretaket kan anses å være i en likviditets- og/eller finansieringskrise som rammer foretaket og/eller markedet generelt. Videre er det aktuelt å avklare om foretakets likviditet og/eller finansiering er eksponert for risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Vurderingene vil også omfatte betydningen av bærekraftsrisiko for foretakets status og fremtidige utfordringer når det gjelder likviditet og finansiering.

Likviditetsrisiko

Finanstilsynet analyserer foretakets rammeverk, utvikling og status for likviditetsreservekravet, LCR, totalt og per signifikant valuta, på alle konsolideringsnivå. Det forventes derfor at foretaket kan levere status, eller for mindre foretak estimert status, for LCR totalt på alle konsolideringsnivåer ved dagsslutt (forretningsdager) gjennom året. Dette gjelder også LCR i NOK dersom foretaket har pilar 2-krav til LCR i NOK, jf. kapittel 11.

Videre vurderes foretakets rammeverk, utvikling og status for andre likviditetsreserver, blant annet ledig OMF-kapasitet og brått-fall-effekter i likviditetsreserven. Finanstilsynet forventer at foretakets rammeverk og etterlevelse av dette ivaretar risiko knyttet til konsentrasjon av likvide eiendeler, manglende sammenfall (mismatch) i valutastrømmer og intradag likviditetsrisiko.

Finansieringsrisiko

Finanstilsynet analyserer foretakets rammeverk, utvikling og status for stabil, langsiktig og diversifisert finansiering ved indikatoren for stabil finansiering NSFR, innskuddsdekning og innskuddssammensetning. Videre inngår andelen markedsfinansiering, markedsfinansieringens gjennomsnittlige gjenstående løpetid, konsentrasjon i forfallsstruktur, inklusiv forfall innen ett år, og diversifisering av finansieringskilder, blant annet fra

utenlandske markeder. Under markedsfinansiering inngår en vurdering av eventuelt krav pålagt foretaket med hensyn til etterstilt gjeld (MREL).

8.5. Risiko knyttet til overdreven gjeldsoppbygging

Finanstilsynet vurderer risikoen for at foretakets forpliktelser øker for mye i forhold til foretakets egenkapital, sett i lys av foretakets forretningsmodell, forretningsstrategi og vekstambisjoner. Finanstilsynet vurderer også nivået på og endringer i foretakets uvektede kjernekapitalandel over tid, og sammenstiller foretakets uvektede kjernekapitalandel med en referansegruppe. Det vil også være aktuelt å vurdere nivået på foretakets eksponeringsmål i lys av det risikovektede beregningsgrunnlaget. Utviklingen i foretakets uvektede kjernekapitalandel i Finanstilsynets stresstester vil vektlegges i risikovurderingen.

8.6. Øvrige risikoområder

Risiko knyttet til pensjonsforpliktelser

Finanstilsynet vurderer risikoen knyttet til foretakets fremtidige pensjonsforpliktelser og om dette kan medføre uventede kostnader for foretaket fremover. Foretak som er sponsor for pensjonskasser eller har ikke-fonderte pensjonsordninger for sine ansatte (f.eks. AFP) samt foretak med ytelsesbaserte pensjonsordninger og hybride tjenstepensjonsordninger, vurderes å ha risiko knyttet til pensjonsforpliktelser.

Annen risiko

Finanstilsynet kan også vurdere andre vesentlige risikoer enn de som er nevnt ovenfor, når dette er relevant og i henhold til de til enhver tid gjeldende SREP-retningslinjene fra EBA.

9. Samlet risikovurdering

For vurderingene omtalt i kapittel 6 (forretningsmodell), kapittel 7 (intern virksomhetsstyring), samt kapittel 8 (nærmere analyse av risikoer) rangerer Finanstilsynet foretakets samlede risiko i en av fire kategorier: "lav risiko", "medium til lav risiko", "medium til høy risiko" eller "høy risiko". Likviditets- og finansieringsrisiko rangeres separat. Til sammen danner Finanstilsynets vurderinger grunnlag for en samlet SREP-rangering som gir Finanstilsynet et utgangspunkt for å sammenligne og vurdere risiko og kapitalbehov på tvers av ulike foretak og grupper av foretak. Den samlede risikovurderingen er et internt dokument og publiseres ikke.

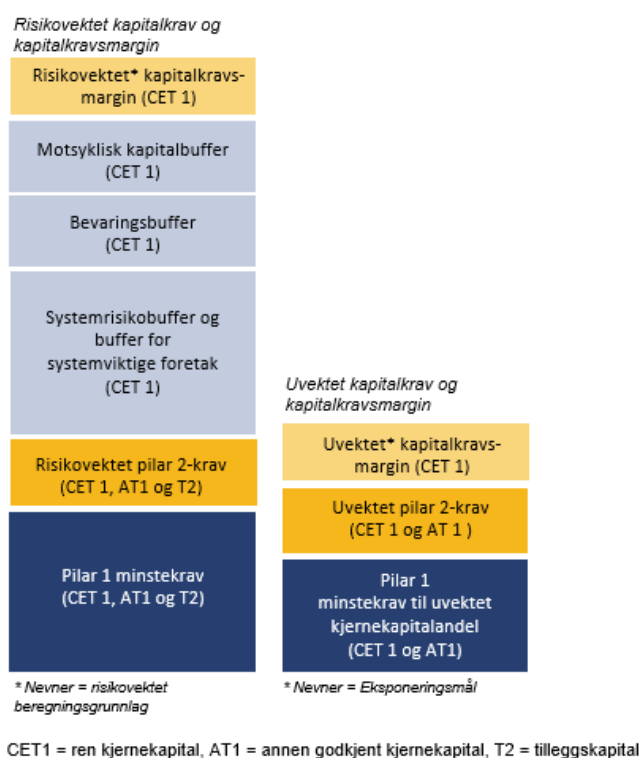
10. Vurdering av samlet kapitalbehov

10.1. Innledning

Finanstilsynets vurdering av foretakets forretningsmodell (kapittel 6) og interne virksomhetsstyring (kapittel 7) danner sammen med risikovurderingen av foretaket (kapittel 8 og 9) grunnlaget for vurderingen av foretakets samlede kapitalbehov, kapitalbehov i pilar 2 og kapitalkravsmargin.

Figur 2 gir en illustrasjon av foretakets samlede kapitalkrav og kapitalkravsmargin. Figuren illustrerer også krav til uvektet kjernekapitalandel, samt uvektet foretaksspesifikt kapitalkrav (pilar 2-krav) og uvektet kapitalkravsmargin.

Figur 2: Oversikt over kapitalkrav og kapitalkravsmargin

10.2. Vurdering av kapitalbehov i pilar 2

Fastsettelse av foretaksspesifikt kapitalkrav og kapitalsammensetningen

Kapitalbehov som knyttes til risikoer som ikke, eller bare delvis, dekkes av minstekrav og bufferkrav i pilar 1, skal fastsettes som foretaksspesifikt kapitalkrav (pilar 2). Dette avsnittet beskriver hvilken type kapital som kan benyttes for å oppfylle krav om ytterligere kapital i pilar 2 og Finanstilsynets praksis for fastsettelse av foretaksspesifikt kapitalkrav. Finanstilsynet er oppmerksom på å unngå dobbelttelling ved vurdering av kapitalbehov. Pilar 2-kravet skal ikke omfatte elementer av systemrisiko.⁴⁰

Det foretaksspesifikke kapitalkravet gjelder på øverste konsolideringsnivå om ikke annet er fastsatt i Finanstilsynets vedtak. Kapital som benyttes til å dekke minstekravet i pilar 1 og det samlede bufferkravet, kan ikke benyttes til å dekke kapitalbehov i pilar 2. Kapital som benyttes for å oppfylle det risikovektede foretaksspesifikke kapitalkravet, skal bestå av minimum 56,25 prosent ren kjernekapital og 75 prosent kjernekapital, som tilsvarer kravet til sammensetning av kapital i pilar 1.⁴¹

Finanstilsynet kan stille strengere krav til kapitalsammensetning i enkeltforetak når det er særlige foretaksspesifikke forhold, og det er nødvendig av hensyn til foretakets soliditet.⁴² I EBAs retningslinjer for SREP omtales sammensetningen av kapital i punkt 390, 391 og 417. Med bakgrunn i foretaksspesifikke forhold kan det eksempelvis være aktuelt å stille strengere krav til sammensetning av kapital for å oppfylle det foretaksspesifikke kapitalkravet dersom

⁴⁰ EBA/GL/2022/03 punkt 401

⁴¹ CRR/CRD-forskriften § 46 femte ledd

⁴² CRR/CRD-forskriften § 46 femte ledd tredje punktum, jf. CRD artikkel 104a nr. 4, tredje ledd

a. foretakets spesifikke natur, aksjonærer og, dersom relevant, strukturen i gruppen, som kan påvirke muligheten til å hente kapital avhengig av karakteristika ved visse kapitalinstrumenter, eller

b. spesifikke forhold knyttet til risiko det aktuelle foretaket er eller kan bli utsatt for, som potensielt kan føre til rask svekkelse av ren kjernekapital

Ved vurderingen tar Finanstilsynet hensyn til om foretakets eierstruktur i vesentlig grad kan påvirke foretakets tilgang på (ren) kjernekapital og/eller foretaket antas å ha særskilte utfordringer med å innhente ny kapital. Andre forhold Finanstilsynet kan vurdere, er om foretaket har en risikoprofil som kan medføre raske og vesentlige svingninger i ren kjernekapitaldekning. Det kan også være aktuelt for foretak som av andre årsaker er spesielt utsatt ved fall i kjernekapitaldekning. Finanstilsynet vil ta hensyn til eventuelle juridiske, operasjonelle og finansielle forhold som kan påvirke foretakets kapitalnivå og/eller mulighet til å hente kjernekapital. Kravet til sammensetning av kapital i pilar 2 vil fremgå av Finanstilsynets vedtak for det enkelte foretaket og gjelder inntil et nytt vedtak blir fattet.

På bakgrunn av risikovurderingen omtalt i kapittel 8 og 9 vurderer Finanstilsynet det enkelte foretakets kapitalbehov i pilar 2. For hver enkelt risikotype vurderes det om kapitalen avsatt i pilar 1 er tilstrekkelig for å dekke risikoen Finanstilsynet mener foretaket er utsatt for. For enkelte risikotyper som ikke er dekket, eller ikke er tilstrekkelig dekket i pilar 1, har Finanstilsynet utviklet beregningsmetoder som benyttes som støtteverktøy i kapitalbehovsvurderingen. Metodene er nærmere beskrevet i vedleggene til denne veiledningen. Dette gjelder

- kredittrisiko – omtales nærmere i vedlegg 2
- markedsrisiko – omtales nærmere i vedlegg 3
- eierrisiko knyttet til eierskap i forsikring – omtales nærmere i vedlegg 4

Metodene danner sammen med kriteriene omtalt i kapittel 8 og kriteriene gjengitt i Finanstilsynets moduler grunnlaget for Finanstilsynets helhetlige vurdering av foretakets kapitalbehov, inklusiv kapitalbehovet i pilar 2. I vurderingen tar Finanstilsynet også hensyn til foretakets egen vurdering av risiko og kapitalbehov (ICAAP).

Dersom foretaket ikke etterlever krav til virksomhetsstyring eller gjenopprettingsplan,⁴³ vurdering av risiko og samlet kapitalbehov⁴⁴ eller reglene om store engasjementer⁴⁵, og andre tilsynsmessige virkemidler ikke vurderes hensiktsmessige, vil Finanstilsynet fastsette foretaksspesifikt kapitalkrav.⁴⁶ Krav til foretakets ICAAP er nærmere omtalt i vedlegg 1.

Midlertidig foretaksspesifikt kapitalkrav

I enkelte tilfeller vil Finanstilsynet kunne fastsette midlertidig foretaksspesifikt kapitalkrav.⁴⁷ Det følger av CRR/CRD-forskriften § 46 annet ledd at Finanstilsynet kan bestemme at pilar 2-krav skal gjelde midlertidig eller inntil nærmere angitte vilkår er oppfylt. Det innebærer at pilar 2-kravet kan lempes eller forhøyes i tiden mellom to SREP-vurderinger dersom det i denne perioden skjer endringer i risikoen foretaket er utsatt for.

Midlertidig foretaksspesifikt kapitalkrav er særlig aktuelt når andre tilsynsmessige virkemidler vurderes å ikke være tilstrekkelige eller virke hensiktsmessig. Finanstilsynet kan også fatte vedtak om midlertidig foretaksspesifikt kapitalkrav utenom den ordinære SREP-prosessen.

⁴³ Finansforetaksloven kapittel 13, samt § 20-5, jf. også CRD artikkel 74

⁴⁴ Finansforetaksloven § 13-6, jf. også CRD artikkel 75. Se vedlegg 1.

⁴⁵ Finansforetaksloven § 13-12, jf. CRR/CRD-forskriften § 44, jf. CRR artikkel 393 og EBA/GL/2017/15

⁴⁶ CRD/CRD-forskriften § 46

⁴⁷ CRR/CRD-forskriften § 46 2. ledd andre punktum. Jf. også EBA/GL/2022/03 nr. 386, 387 og 549

Det er særlig aktuelt å fastsette midlertidig foretaksspesifikt kapitalkrav for risiko knyttet til forretningsmodell (kapittel 6), intern virksomhetsstyring (kapittel 7), samt svakheter knyttet til interne modeller (kapittel 8.1) og etterlevelse av hvitvaskingsregelverket (kapittel 8.3).

10.3. Uvektet kjernekapitalandel

Kapitalbehov som følge av risiko for overdreven gjeldsoppbygging vurderes separat fra de øvrige risikokategoriene. Uvektet kjernekapitalandel er en soliditetsindikator som supplerer de risikovektede minstekravene og skal fungere som en "backstop" for risikovektede eksponeringer som begrenser foretakenes gjeldsoppbygging i oppgangstider.⁴⁸

Finanstilsynet skal fastsette foretaksspesifikt kapitalkrav til uvektet kjernekapitalandel. Foretaksspesifikt kapitalkrav for uvektet kjernekapitalandel skal dekke risiko som ikke, eller bare delvis, er dekket i det uvektede pilar 1-kravet.⁴⁹ I vurderingen vil Finanstilsynet legge vekt på sårbarheter ved foretakets virksomhet, forretningsmodell, strategier, prognoser og vekstplaner som ikke fanges opp av det risikovektede kapitalkravet.⁵⁰ Finanstilsynet vil også vurdere om det er eventuelle tegn til tilpasninger i eksponeringene rundt rapporteringstidspunktene som tilsier at det bør fastsettes et foretaksspesifikt kapitalkrav for uvektet kjernekapitalandel. Finanstilsynet vurderer også utviklingen i nivået på foretakets uvektede kjernekapitaldekning over tid.

Finanstilsynet vil vurdere det samlede nivået på foretakets uvektede kjernekapitalandel i lys av intensjonen om å redusere overdreven gjeldsoppbygging.

11. Andre tiltak i pilar 2

11.1. Pilar 2-krav til LCR i valuta

Fra 1. januar 2025 opphører CRR/CRD-forskriften § 11 om likviditetsreserver (LCR) i signifikante valutaer, og det stilles i stedet pilar 2-krav til likviditetsreserver i valutaer som er signifikante. Med signifikant valuta menes en valuta som utgjør mer enn fem prosent av foretakets totale gjeld.

Det er ikke endringer med hensyn til kravet om at den samlede likviditetsreserven, LCR total, til enhver tid er minst 100 prosent, jf. CRR/CRD-forskriften § 2 andre ledd nr. 2 (jf. delegert kommisjonsforordning (EU) 2015/61, artikkel 4).

Fra 1. januar 2025 gjelder hovedprinsippene for SREP-vurderingene som følger under. Disse vil bli lagt til grunn ved Finanstilsynets beslutning om Pilar 2-krav for likviditet for det enkelte foretaket:

- Foretak som har all, eller nær all gjeld, i norske kroner (NOK) bør ha en total LCR som i all hovedsak består av likvide eiendeler i NOK.
- Foretak som har signifikante valutaer i tillegg til NOK, bør ha LCR på minst 100 prosent i disse valutaene og LCR i NOK på minst 50 prosent.
- Banker med særskilt krav til LCR i NOK på minst 50 prosent som får tildelt F-lån utstedt av Norges Bank, kan ved beregning av LCR i NOK se bort fra avviklingsordningen i delegert kommisjonsforordning (EU) 2015/61 artikkel 17 punkt 2 for F-lånet.

Ved beregning av LCR total, gjelder imidlertid avviklingsordningen i samsvar med kommisjonsforordningen.

⁴⁸ CRR avsnitt 8 i fortalen

⁴⁹ CRD/CRD-forskriften § 46 fjerde ledd

⁵⁰ EBA/GL/2022/03 avsnitt 7.3

Pilar 2-kravene for LCR i valuta gjelder for banker, kredittforetak og holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern, og på alle konsolideringsnivåer.

12. Tilsynsmessige virkemidler

Som en del av SREP vurderer Finanstilsynet om det er nødvendig å gjennomføre foretaks-spesifikke tiltak for å kompensere for eller redusere risikoer foretaket er utsatt for.

Finanstilsynet vurderer eventuelle tiltak i lys av foretakets størrelse, kompleksitet og forretningsmodell. Finanstilsynet vurderer også alvorlighetsgraden i hvert enkelt tilfelle.

12.1. Ordinære tilsynsmessige virkemidler og pålegg om retting

Finanstilsynet anvender løpende relevante tilsynsmessige virkemidler og tiltak som ledd i det ordinære tilsynsarbeidet.⁵¹ Fastsettelse av foretaksspesifikt kapitalkrav kan være ett av flere tilsynsmessige virkemidler. Andre virkemidler kan være tettere dialog med foretakets styre og ledelse, krav til hyppigere rapportering, stedlig eller dokumentbasert tilsyn eller pålegg om retting. I særlige tilfeller kan det også være aktuelt med mer inngripende tiltak. Finanstilsynet kan gi uttrykk for at foretaket bør forbedre den interne virksomhetsstyringen, redusere risikoeksponeringen, øke tapsavsetningene eller gjennomføre andre risikoreduserende tiltak.

Finanstilsynet kan også gi uttrykk for at foretaket bør gjennomføre tiltak for å bedre likviditeten, fastsette andre LCR- og NSFR-krav, eller at foretaket bør endre sammensetningen av finansieringen. Finanstilsynet kan også gi foretaket pålegg om å styrke soliditeten eller ikke svekke den gjennom utbyttebetaling.

Dersom foretakets samlede kapitaldekning faller under summen av minstekravet i pilar 1 og pilar 2 og bufferkravene, skal foretaket straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette.⁵² Dersom det er, eller det er grunn til å anta at det i nær fremtid vil være, manglende etterlevelse av krav og bufferkrav, kan Finanstilsynet blant annet gi pålegg om å endre foretakets organisering, styring og kontroll, strategier, prosesser og retningslinjer, endre eller begrense foretakets virksomhet og/eller risikoeksponering eller gjennomføre tiltak for å øke kapitaldekningen, blant annet begrense utbetaling av utbytte og begrense omfang av foretakets godtgjørelsesordninger.

Dersom foretaket ikke klarer å etablere tilstrekkelig margin, eller gjentatte ganger har en kapitalkravsmargin som er lavere enn Finanstilsynets forventning, kan Finanstilsynet vedta et krav om ytterligere kapital i pilar 2.⁵³

Finanstilsynet kan pålegge foretaket å redusere eller stanse utbyttebetaling når hensynet til foretakets soliditet tilsier det.⁵⁴ Finanstilsynet kan også pålegge foretaket å ha en høyere ansvarlig kapital enn lovbestemte minstekrav.⁵⁵ Automatiske restriksjoner på samlet utbetaling av utbytte, renter på tilleggs kapital, samt prestasjonsbetinget godtgjørelse, inntre ved manglende etterlevelse av minstekravet i pilar 1 og pilar 2 og bufferkravene.⁵⁶ Dersom et foretak ikke oppfyller det kombinerte kapitalbufferkravet skal en plan for økning av ren

⁵¹ Finanstilsynsloven, finansforetaksloven §§ 10-6, 13-6 og 14-6 hjemler Finanstilsynets myndighet og virkemiddelbruk. Se også CRR/CRD-forskriften §§ 46 og 47.

⁵² Finansforetaksloven § 14-6 tredje ledd

⁵³ Finansforetaksloven § 13-6 syvende ledd, finanstilsynsloven § 4 fjerde ledd, CRR/CRD-forskriften § 46 1. ledd bokstav e

⁵⁴ Finansforetaksloven § 10-6

⁵⁵ Finanstilsynsloven § 4 fjerde ledd

⁵⁶ Finansforetaksloven § 14-3 og CRR/CRD-forskriften § 10

kjernekapital oversendes Finanstilsynet senest fem virkedager etter at manglende oppfyllelse foreligger.

12.2. Tidlig inngripen

Tiltak og virkemidler som skal bidra til å forhindre at økonomiske problemer i enkeltforetak utvikler seg til en krise og eventuelt sprer seg til resten av det finansielle systemet, såkalt "tidlig inngripen", er hjemlet i finansforetaksloven §§ 20-11 og 20-12.

Finansforetaksloven § 20-11 kommer i likhet med § 14-6 også til anvendelse ved brudd på lovfastsatte krav eller dersom det forventes at foretaket vil bryte lovfastsatte krav i nær fremtid, men de tilsynsmessige virkemidlene etter § 20-11 er noe annerledes og til dels mer inngripende enn virkemidlene hjemlet i § 14-6, og de benyttes først og fremst i situasjoner der det er utsikt til rask forverring i foretakets finansielle stilling, eller der det er avdekket alvorlig administrativ svikt i foretaket. Som bemerket i Prop. 159L (2016-2017) punkt 6.7.1.1 kan det tenkes situasjoner der det samtidig kan være grunnlag for inngripen etter både lovens §§ 14-6 og 20-11. Proposisjonen viser som eksempel til situasjoner der det er fare for brudd med andre krav til forsvarlig drift enn kapitalkravene. Inngrepshjemlene etter de to bestemmelsene vil i slike tilfeller utløses samtidig, og Finanstilsynet vil kunne treffe de tiltakene det finner hensiktsmessig ut fra den rådende situasjonen.

Dersom det er nødvendig, kan Finanstilsynet be foretaket oppdatere gjenopprettingsplanen eller gjennomføre konkrete gjenopprettings tiltak, utarbeide en handlingsplan for slike tiltak, og innkalle generalforsamlingen med kortere frist enn det som fremgår av vedtektene, jf. finansforetaksloven § 20-11. Finanstilsynet kan også be foretaket utarbeide en plan for restrukturering av gjelden og fremlegge et statusoppgjør, eller engasjere uavhengige sakkyndige for å gå gjennom og vurdere foretakets finansielle situasjon.

Virkemidlene hjemlet i § 20-12 kommer først til anvendelse når foretakets økonomiske situasjon er vesentlig forverret, eller når det foreligger vesentlige brudd på lov eller forskrift, og virkemidlene som er hjemlet i § 20-11, ikke anses tilstrekkelige. Finanstilsynet kan med hjemmel i finansforetaksloven § 20-12 pålegge foretaket å endre sammensetningen i styret eller ledelsen, og Finanstilsynet kan utpeke en administrator som midlertidig i inntil tolv måneder tar over styringen av virksomheten.

13. SREP-vurdering i tilsynskollegier

For konsern der det er opprettet tilsynskollegier med deltakere fra flere europeiske lands tilsynsmyndigheter, følger Finanstilsynets arbeid de aktuelle europeiske retningslinjene⁵⁷, blant annet retningslinjer for SREP. SREP for slike konsern følger de samme elementene og vurderingene som er beskrevet i denne veiledningen. I tillegg er oppgavefordelingen mellom de ulike tilsynsmyndighetene spesifisert. Vurderinger og beslutninger dokumenteres i egne maler som følger europeisk standard.

Tilsynsmyndigheten i hjemlandet gjennomfører den foreløpige risikovurderingen av morselskapet og konsernet. Tilsynsmyndighetene i de relevante vertslandene gjennomfører en tilsvarende risikovurdering av konsernets virksomhet underlagt deres respektive myndighet (datterforetak på solo- eller delkonsolidert nivå, samt enkelte filialer av utenlandske foretak⁵⁸). Vurderingene danner grunnlaget for tilsynskollegiets felles beslutning ("Joint Decision") om konsernets samlede risikonivå, kapitalbehov, likviditets- og finansieringsbehov, både på konsernnivå og for underliggende datterforetak. Tilsynskollegiet

⁵⁷ Basert på artikkel 113 og 116 i CRD.

⁵⁸ CRD artikkel 51

vurderer også videre oppfølging av konsernet, inklusiv relevante tiltak for de ulike foretakene som inngår i konsernet.

Vedlegg:

Vedleggene til denne veiledningen er publisert på Finanstilsynets nettsted sammen med veiledningen.

Vedlegg 1 Dokumentasjon av risikoprofil og kapitalbehov (ICAAP og ILAAP)

Vedlegg 2 Finanstilsynets vurdering av kapitalbehov i pilar 2 knyttet til kredittrisiko

Vedlegg 3 Finanstilsynets vurdering av kapitalbehov i pilar 2 knyttet til markedsrisiko

Vedlegg 4 Finanstilsynets vurdering av kapitalbehov i pilar 2 knyttet til eierskap i forsikringsforetak

Vedlegg 5 Finanstilsynets vurdering av kapitalkravsmargin

Finanstilsynet
Revierstredet 3
P.O. Box 1187 Sentrum
NO-0107 Oslo

Tel. +47 22 93 98 00
post@finansilsynet.no
finansilsynet.no

Vedlegg 1: KRAV TIL FORETAKENES ICAAP OG ILAAP

Generelt

Foretaket skal vurdere risiko og tilhørende kapitalbehov regelmessig, jf. finansforetaksloven § 13-6 første til tredje ledd. Foretakets ansvarlige kapital skal være forsvarlig sett i lys av foretakets risiko og omfanget av virksomheten, og foretaket skal ha en forsvarlig likviditetsstyring, jf. finansforetaksloven § 13-7 og CRR/CRD-forskriften kapittel V.

Kapitalbehovet skal vurderes på konsolidert nivå, og omfatte samtlige konsernforetak, jf. CRR/CRD-forskriften § 23. Navn på alle konsernforetakene skal fremgå i ICAAP og ILAAP. ICAAP og ILAAP skal vise fordelingen av risiko og kapitalbehov for gruppen under ett og for de enkelte konsernforetak/foretakene i gruppen, jf. CRR/CRD-forskriften § 23. Finanstilsynet forventer at ICAAP inneholder en samlet skjematisk oversikt over risiko og kapitalbehov fordelt på hvert risikoelement og hvert foretak som omfattes. ICAAP skal i tillegg til konsernforetak også omfatte vurdering av risikoen og kapitalbehovet knyttet til eierandeler i tilknyttede foretak og samarbeidende gruppe, jf. finansforetaksloven § 17-13.

Foretakets vurdering av likviditets- og finansieringsrisiko, ILAAP, skal bidra til at foretaket er rustet med tilstrekkelig likviditet og finansiering, samt har god styring og kontroll, gitt ulike utfordringer foretaket har eller kan få. ILAAP kan gjennomføres parallelt med ICAAP og inngå i samme dokument som et eget kapittel. Metodene for å identifisere og kvantifisere risikoer i ILAAP skal være tilpasset virksomheten, blant annet kompleksiteten.

Det skal være samsvar mellom foretakets ICAAP og ILAAP og foretakets gjenopprettingsplan (eksempelvis når det gjelder rammer, mål og terskelverdier).

Dokumentasjonen skal inneholde en samlet vurdering av foretakets finansielle situasjon, inkludert strategisk og markedsmessig posisjon, kvaliteten på foretakets aktiva og forventet resultatutvikling i årene fremover. Foretaket skal kommentere vesentlige risikoer og begrunne hvorfor risikonivået er akseptabelt, og hvis ikke, angi planlagte risikoreduserende tiltak.

For hver risikotype skal foretaket beskrive de sentrale metodene og forutsetningene som ligger til grunn for vurderingen, samt redegjøre for beregninger, inklusiv vurdering av ulike scenarier. Det skal også redegjøres for beregninger og forutsetninger som ligger til grunn for vurdering av virksomheten i konsernforetak, tilknyttede foretak, foretak i samarbeidende gruppe, forretningsområder eller spesielle forretningsstrategier. Foretaket skal benytte mest mulig oppdaterte data, og det skal oppgis hvilket rapporteringstidspunkt foretaket har benyttet for tallene som ligger til grunn for vurderingene. ICAAP og ILAAP skal også gi en oversikt over hendelser som har inntruffet etter rapporteringstidspunktet som er relevant for vurderingen av risiko, kapitalbehov, likviditet eller finansieringsbehov.

Dersom analysen avdekker viktige temaer som trenger videre analyser og beslutninger, skal disse angis særskilt. Dokumentasjonen skal inneholde opplysninger om avtaler og andre vesentlige forhold som kan påvirke foretakets tilgang på kapital eller finansiering, og muligheten til å overføre kapital eller likviditet mellom forretningsenheter eller foretak. Det skal også opplyses om eventuelle forpliktelser som kan påvirke foretakets kapitalstatus.

Foretaket må opplyse hvem som har utarbeidet dokumentet, hvem som har foretatt vurderingene, hvordan analysen er gjennomført og kontrollert. Foretakets styre er ansvarlig for at foretaket har en forsvarlig og dekkende ICAAP og ILAAP. Tidspunkt(ene) for styrets behandling og vedtak skal fremgå.

Særskilt om ICAAP

ICAAP skal inneholde informasjon om følgende punkter:

- Hvilke overordnede mål for risiko og risikoappetitt¹ som ligger til grunn for foretakets ICAAP. Risikoappetitt skal angis per enkeltrisiko så langt det passer.
- Om foretakets risikostyringssystemer og prosesser for styring og kontroll med risikoen foretaket er utsatt for, vurderes å ha tilstrekkelig kvalitet, og om foretaket har gjennomført spesielle risikoreducerende tiltak på det aktuelle risikoområdet.
- Faktisk kapitalnivå og sammensetning av ansvarlig kapital, målt i prosent av konsolidert beregningsgrunnlag
- Forventede endringer i rammebetingelser og forretningsmodell, forretningsstrategier og planer, samt antatt utvikling i økonomisk og finansiell posisjon
- Foretakets kapitalplan og planer for styring av kapitalnivået fremover, inklusiv planlagte kilder til økt kapital i tiden fremover og eventuelle utbytteplaner
- Foretakets kapitalbehov knyttet til ulike risikoer. For et konsern bør det for hver risikotype klart dokumenteres hvordan alle vesentlige porteføljer og virksomhetsområder er dekket. Det skal angis risikonivå og kapitalbehov for hver enkeltrisiko fordelt på hvert av foretakene som er omfattet av ICAAP. Kapitalbehovet skal sammenstilles med minimumskravet i pilar 1 for den aktuelle risikoen. ICAAP skal som et minimum dekke
 - forretningsmessig og strategisk risiko, inklusiv omdømmerisiko
 - eierrisiko, blant annet
 - risiko for svingninger i resultatbidrag
 - øvrig risiko/forpliktelser knyttet til foretakets eierandeler i andre finansforetak
 - øvrig risiko/forpliktelser knyttet til foretakets eierandeler i forsikringsforetakUregningen etter metoden i vedlegg 4 bør vises.
 - risiko knyttet til svakheter i foretakets systemer for styring og kontroll for hvert av risikoområdene
 - kredittrisiko, blant annet
 - porteføljekvalitet²
 - motpartsrisiko
 - restrisiko³
 - konsentrasjonsrisiko (enkeltkunder, bransjer)
 - utlånsvekst, inklusiv vekst i nye markeder/utenfor kjerneområdet⁴
 - For porteføljer som beregnes med IRB-metode, vurdering av avvik mellom fastsatt og reell løpetid.
 - markedsrisiko i handelsporteføljen og bankporteføljen, blant annet
 - aksjekursrisiko
 - renterisiko
 - kredittspreadrisiko
 - valutarisiko
 - eiendomsrisiko⁵
 - operasjonell risiko, blant annet

¹ Hvilke risikotyper og hvor mye risiko styret og foretaket er villig til å ta for å nå sine strategiske målsetninger. Foretakets risikoappetitt bør formuleres med korte beskrivende utsagn og uttrykkes med fastsatte rammer for tapspotensiale, rammer for eksponering, beskrivelse av akseptable resultatssvingninger i en gitt tidsperiode mv.

² I tilknytning til vurderingen av porteføljekvalitet bør foretaket blant annet vurdere nærmere omfanget av betalingslettelser, grundig vurdere tapsavsetningene på misligholdte lån og usikkerheten knyttet til disse. Foretaket bør også særskilt vurdere kvaliteten på dets finansiering av eiendomsutviklingsprosjekter. I foretak hvor misligholdsvolumet (NPL) overstiger 5 prosent av samlet eksponering, forventes det at foretaket har en egen strategi og handlingsplan, jf. [EBA/GL/2018/06](#) kap. 4 og 5.

³ Restrisiko defineres som risikoen for at sikkerheter det tas hensyn til ved fastsettelse av kapitalkravet for kredittrisiko, er mindre effektive enn forventet.

⁴ Foretakene med utlån i valuta, må dokumentere effektene av valutakursendringer.

⁵ Foretakene må dokumentere eller sannsynliggjøre markedsverdiene for vesentlige posisjoner, fortrinnsvis i form av en relativt ny, ekstern takst.

- oppsummering av foretakets egevaluering av styring og kontroll av operasjonell risiko (risiko knyttet til IKT, utkontraktering, endring i produkter/systemer/markedsområde, atferdsrisiko, modellrisiko, mangelfull etterlevelse av internt og eksternt regelverk mv.)
- hendeshistorikk (potensielle og faktiske tap)
- beskrivelse av foretakets systemer, prosesser og rutiner for overvåking og rapportering av risikoindikatorer, samt rutiner for å vurdere nøkkelkontroller
- i hvilken grad interne modeller anvendes for å kvantifisere operasjonell risiko
- scenarioanalyser med beskrivelse av eventuelle korrigerende tiltak for å unngå/reducere risiko
- risiko knyttet til pensjonsforpliktelser, f.eks. risiko knyttet til ytelsespensjon og innskuddspensjon, eventuelle sponsorforpliktelser knyttet til pensjonskasse samt AFP-ordning
- risiko for overdreven gjeldsoppbygging, inklusiv risikoforhold som kan påvirke utviklingen av foretakets uvektede kjernekapitalandel over tid
- analyse av eventuelle svingninger i foretakets uvektede kjernekapitalandel
- bærekraftsrisiko, blant annet klima- og naturrisiko, og forventes vurdert under de enkelte risikoområdene
- hvitvaskings- og terrorfinansieringsrisiko og forventes vurdert under de enkelte risikoområdene
- Foretakets samlede risikovektede kapitalbehov. Foretaket må vurdere om det samlede risikovektede kapitalbehovet virker rimelig sett i lys av relevante sensitivitetsanalyser og stress-scenarioer.
- Foretakets uvektede kapitalbehov. Foretaket må vurdere om det samlede behovet for uvektet kjernekapitalandel virker rimelig sett i lys av relevante sensitivitetsanalyser og stress-scenarioer.
- Foretakets kapitalmål, både målt i prosent av beregningsgrunnlaget og uvektet kjernekapitalandel.
- De viktigste hovedtrekkene i gjenopprettingsplanen som er relevante for foretakets kapitalplanlegging med særlig vekt på foretakets samlede gjenopprettingskapasitet.

Særskilt om ILAAP

ILAAP skal inneholde informasjon om

- styrets risikotoleranse for likviditets- og finansieringsrisiko
- all vesentlig risiko knyttet til likviditet og finansiering for foretaket og konsernet
- styringsmål, rammer og/eller terskelverdier for relevante indikatorer for likviditets- og finansieringsrisiko på kort (inkludert intradag / daglig likviditetsbalansering) og lang sikt
- faktisk likviditets- og finansieringssituasjon målt ved relevante indikatorer⁶, inklusiv
 - status, eller for mindre foretak estimert status, for LCR totalt på alle konsolideringsnivå ved dagsslutt (forretningsdager)
 - for foretak som har pilar 2-krav til LCR i NOK: status for LCR i NOK på alle konsolideringsnivå ved dagsslutt (forretningsdager)
 - for foretak som har pilar-2-krav til LCR i andre valutaer enn NOK: status for LCR i valutaen ved månedsslutt (eller mer frekvent)
 - for større foretak: status for NSFR ved månedsslutt (eller mer frekvent)
- forhold som kan utfordre styrets risikotoleranse på sikt
- redegjørelse for foretakets organisering av den operative virksomheten og kontrollen med denne
- foretakets beredskapsplan for likviditet (kort omtale)

⁶ Informasjonen skal gis som grafer og dekke siste kalenderår (samt eventuelt frem til dato for ILAAP dersom den avviker fra årsslutt), samt som tallstørrelser per dato for ILAAP.

- sammensetning av foretakets likviditetsbuffer(e) med presisering av hvert verdipapir eller porteføljes karakteristika når det gjelder løpetid, LCR-godkjenning, rating, godkjenning etter Norges Banks SIL-regelverk eller tilsvarende i andre sentralbanker⁷
- sammensetning og utvikling over tid av foretakets finansieringskilder – detaljering av innskuddsmassen for
 - andel innskudd innenfor sikringsfondsgrensen av totale innskudd
 - andelen som de ti største innskuddene fra ikke-finansielle motparter utgjør av totale innskudd
 - andelen som de ti største innskuddene fra finansielle motparter utgjør av totale innskudd
 - andel innskudd via innskuddsplattformer i henholdsvis Norge og utlandet
- sammensetning av foretakets finansieringskilder – annet enn innskudd:
 - detaljering av markedsfinansieringen (valuta, beløp, rentebetingelser, forfall og instrument (senior obligasjonslån, ansvarlig lån osv.)) med utvikling over tid
 - foretakets (viktigste) eksterne trekkrettigheter og oppgjørskonti
 - styrets ramme ev. policy for overføring av utlån med pant i eiendom til OMF-foretak⁸ Faktisk overføringsgrad og utvikling over tid (minst siste fem år).
 - Verdien av utlån med pant i eiendom som i løpet av relativt kort tid kan overføres OMF-foretak samt eventuelle krav stilt av OMF-foretaket til klargjorte reserver.
- foretakets siste prognose for likviditetsutviklingen med angivelse av de mest sentrale postene og forutsetningene. Særlig for større foretak vil dette også gjelde intradag.
- resultater av siste stresstester med en kort omtale/analyse
- omtale av stresstesten(e)s forutsetninger
- foretakets overlevelshorisont med og uten stress
- betydningen av bærekraftsrisiko for foretakets status og fremtidige utfordringer når det gjelder likviditet og finansiering, f.eks.
 - foretakets policy om å investere i grønne obligasjoner i likviditetsbuffer
 - foretakets policy om selv å utstede grønne obligasjoner og/eller bidra til at hel- og/eller deleid OMF-foretak utsteder grønne obligasjoner
 - foretakets eventuelle rating knyttet til bærekraftsrisiko (som utsteder av grønne obligasjoner)

Særskilt om kapitalbehovet i et fremoverskuende perspektiv

Foretaket skal angi kapitalbehovet på kort og lang sikt.⁹ Finanstilsynet legger til grunn at foretaket tilpasser både kapitalmål og faktisk kapitalnivå slik at det er god margin til summen av minstekravet i pilar 1 og pilar 2 og bufferkravene. Ved fastsettelse av kapitalkravsmargin forventer Finanstilsynet at styret vurderer alle vesentlige risikoforhold som kan påvirke foretakets resultater eller kapital situasjon. Styret bør vektlegge behov for nødvendig handlingsrom for å kunne opprettholde normal utlånsaktivitet i nedgangsperioder og for at kapitaliseringen understøtter tilgangen til kapitalmarkeder også under vanskelige markedsforhold.

I den forbindelse skal foretaket gjennomføre stresstester som dekker alle vesentlige risikoer som foretaket er, eller kan bli, utsatt for. Stresstestene kan ikke legges til grunn at myndighetene vil initiere avhjelpende tiltak i løpet av stressperioden. Se EBAs retningslinjer for stresstesting for nærmere informasjon om krav til foretakets egne stresstester.¹⁰ Stresstestene skal reflektere et svært alvorlig, men ikke usannsynlig, scenario som utspiller seg over en periode på minimum tre år.

⁷ Finanstilsynet anbefaler at OMF basert på en sikkerhetsmasse bestående av lån med pant i eiendom i Norge, maksimalt bør utgjøre 50 prosent av de likvide eiendelene i LCR. (OMF totalt kan utgjøre inntil 70 prosent.)

⁸ Foretakets definisjon av overføringsgrad dersom den avviker fra Finanstilsynets. Finanstilsynets definisjon er "utlån med pant i eiendom overført til og bokført i OMF-foretak som andel av bankens totale utlån med pant i eiendom pluss utlån allerede overført til og bokført i OMF-foretaket".

⁹ Finansforetaksloven § 13-6 tredje ledd

¹⁰ [EBA/GL/2018/04 Guidelines on institutions' stress testing](#)

Foretaket skal angi hvilke forutsetninger i modeller og beregningsmetoder som gir størst utslag på kapitalbehovet og vise hvordan viktige nøkkeltall utvikler seg i stressperioden, f.eks. ren kjernekapitaldekning, uvektet kjernekapitaldekning samt foretakets likviditets- og finansierings-situasjon. Foretaket skal særskilt vurdere hvordan endringer i valutakurser kan påvirke svingninger i foretakets fremtidige kapitalsituasjon. Dersom stresstesten medfører at foretaket bryter med en eller flere av foretakets gjenopprettingsindikatorer, skal dette spesifiseres.

ICAAP skal dokumentere hvordan stresstester benyttes i foretakets kapitalplanlegging. Som en del av stresstesten, kan foretaket dokumentere relevante tiltak som kan bidra til å redusere negative effekter. Resultatet av stresstesten skal imidlertid vurderes, og vises, både med og uten slike tiltak.

Finanstilsynet vil peke på at foretakene bør vurdere klimarisiko i sine stresstester.

Som en del av vurderingen av kapitalbehovet i et fremoverskuende perspektiv, forventer Finanstilsynet at foretaket redegjør om effekten av nye kapitalkravsberegninger som kommer med oppdatering av CRR og CRD.

Rapportering av ICAAP og ILAAP

Alle foretak som omfattes av veiledningen om Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko og kapitalbehov, skal årlig rapportere ICAAP og ILAAP. Foretaket skal utarbeide ICAAP og ILAAP med utgangspunkt i situasjonen per årsslutt. Når foretaket har revidert ICAAP og ILAAP, og de er behandlet og vedtatt i styret, skal foretaket så snart som mulig sende dokumentasjonen med tilhørende vedlegg til Finanstilsynet, fortrinnsvis innen 30. april. Foretaket skal benytte Altinnskjema KRT 1172 og angi alle tallstørrelser på øverste konsolideringsnivå.¹¹

¹¹ Både teller og nevner i kapitaldekningsberegninger skal angis på øverste konsolideringsnivå og i 1000 NOK.

Vedlegg 2: VURDERING AV KAPITALBEHOV I PILAR 2 KNYTTET TIL KREDITTRISIKO

I dette vedlegget beskrives metodene som benyttes som støtte for å vurdere foretakets kapitalbehov i pilar 2 knyttet til kredittrisiko, herunder kreditrelatert konsentrasjonsrisiko.

For kredittrisiko tar Finanstilsynet utgangspunkt i beregningsmetoder ved vurdering av kapitalbehov i pilar 2 for vedvarende høy utlånsvekst og ubenyttede kredittrammer med null prosent konverteringsfaktor.

For konsentrasjonsrisiko tar Finanstilsynet utgangspunkt i beregningsmetoder ved vurdering av kapitalbehov i pilar 2 for enkeltkundekonsentrasjon (bedriftsmarkedet) og næringskonsentrasjon.

Vedvarende høy utlånsvekst

Utlånsvekst medfører økt kapitalbehov i pilar 1 i takt med at utlån kommer i foretakenes balanser, men kapitalkravene i pilar 1 tar ikke høyde for økt tapsrisiko som følge av negativ seleksjon når foretakets utlånsvekst over tid er høyere enn markedsveksten. Finanstilsynet har derfor etablert en metode som fanger opp risikoen knyttet til foretaksspesifikk utlånsvekst. Metoden skiller mellom utlån til personkunder (PM) og utlån til næringskunder (BM). Utlån inkluderer utlån både i heleide og deleide datterselskaper (jf. boligkredittforetak), og pilar 2-påslagene beregnes på konsolidert basis.¹ Utlån til kommuner (kommuneforvaltningen) og finansielle foretak inngår ikke i metoden. Metoden legger til grunn at foretak som har en gjennomsnittlig utlånsvekst over to år² (annualisert geometrisk gjennomsnitt) som utgjør mer enn 6 prosent, får et økt kapitalbehov i pilar 2 knyttet til høy utlånsvekst. Innslagspunktet for pilar 2-påslag for høy utlånsvekst er basert på historisk kredittvekst.

$$K_{Vpm} = \text{Max}[E_{pm}(1 - e^{2(0.06 - V_{pm})})0.02 ; 0]$$

$$K_{Vbm} = \text{Max}[E_{bm}(1 - e^{2(0.06 - V_{bm})})0.05 ; 0]$$

$$V = \left(\frac{E_t}{E_{t-2}}\right)^{0.5} - 1$$

K_{Vpm} = kapitalbehov for utlånsvekst PM

K_{Vbm} = kapitalbehov for utlånsvekst BM

E = total utlånsportefølje (trukne utlån – rapportert i ORBOF/FINREP)

V = utlånsvekst over to år – annualisert (geometrisk gjennomsnitt)

Metoden kan maksimalt gi et anslag for kapitalbehov knyttet til PM-porteføljen og BM-porteføljen på henholdsvis 2 prosent og 5 prosent av utlånsporteføljen.

¹ Det legges ikke til grunn kapitalbehov i pilar 2 for utlånsvekst i heleide og deleide kredittforetak.

² For foretak som rapporterer FINREP, er datakilden F18.00 [c010r150+c010r197+c010r227] (PM) og F06.01 (BM). For øvrige foretak er datakilden ORBOF. (PM er definert som sektorkode 85000 og 98000.)

Finanstilsynet gjør også en skjønnsmessig vurdering av anslaget. Eksempelvis skiller ikke metoden mellom organisk vekst og vekst ervervet gjennom oppkjøp og sammenslåinger. Metoden tar heller ikke høyde for den samlede veksten i foretakets portefølje eller risiko som følger av høy vekst og økt eksponering utenfor foretakets definerte geografiske kjerneområde.

Deleide OMF-foretak skal ikke ha selvstendig forhøyet kapitalbehov for utlånsvekst da denne veksten blir tatt hensyn til i vurderingen for den enkelte eierbank.

Ubenyttede kredittrammer med null prosent konverteringsfaktor

Metoden er i første rekke ment å dekke ubenyttede kredittkortrammer med en konverteringsfaktor på null prosent. I mange tilfeller vil slike rammer være definert som massemarkedsengasjementer.

Kapitalbehov for ubenyttede kredittrammer med null prosent konverteringsfaktor (K_u) beregnes etter følgende formel:

$$K_u = E * 0.1 * 0.75 * 0.125$$

E = Eksponering med 0 prosent konverteringsfaktor
Konverteringsfaktor = 10 prosent
Risikovekt = 75 prosent
Kapitalpåslag = 12,5 prosent

* basert på linje 010, kolonne 160 i COREP-rapporterings skjema C 07.00, 008 "foretak", 009 "massemarkedsengasjementer", 010 "Engasjementer med pantsikkerhet i eiendom" og 017 "Øvrige eng".

Finanstilsynet vurderer at de valgte faktorene i metoden samlet sett gir et moderat kapitalbehov for risikoen knyttet til ubenyttede kredittrammer.

Enkeltkundefokonsentrasjon (bedriftsmarkedet)

Metoden tar utgangspunkt i at konsentrasjon måles ved Herfindal-Hirschman-indeksen (HHI),³ og benytter grupperte motparter fra Engasjementsrapporteringen (KRT-1115).

$$K_e = E_{BM}(1 - e^{-10*HHI_e})0.1$$

$$HHI_e = \sum_{i=1}^n s_i^2$$

$$s_i = \frac{E_i}{\sum_{i=1}^n E_i}$$

$$E_{BM} = \sum_{i=1}^n E_i$$

K_e = kapitalbehov for enkeltkundefokonsentrasjon
 E_i er lik foretakets eksponering mot engasjement i
 E_{BM} er bedriftsmarkedsporføljes samlede eksponering

For konsern gjøres beregningene på konsolidert nivå. Dette innebærer at låneengasjementer mot datterforetak ikke skal inngå i beregningene, mens næringsengasjementer som eventuelle

³ Den forenklete metoden kan benyttes på alle foretakene som rapporterer inn engasjementsdata for næringsengasjementene ved utgangen av året. Finanstilsynets beregninger bygger på metoden til Gordy og Lütkebohmert.

datterforetak (f.eks. heleide næringskreditforetak) har mot eksterne kunder, skal inngå. Låneengasjementer mot deleide selskaper som ikke konsolideres inn i konsernregnskapet, skal også inngå. Engasjementer mot finansforetak og borettslag holdes imidlertid utenfor beregningene. Ettersom HHI er en konveks funksjon ved stadig høyere konsentrasjon i porteføljen, vil kapitalbehovet basert på denne metoden i mange tilfeller kunne bli lavere dersom en godt diversifisert delportefølje inkluderes i beregningen, f.eks. en massemarkedsportefølje. Datagrunnlaget for Finanstilsynets vurdering er engasjementsrapporteringen KRT-1115.

Næringskonsentrasjon

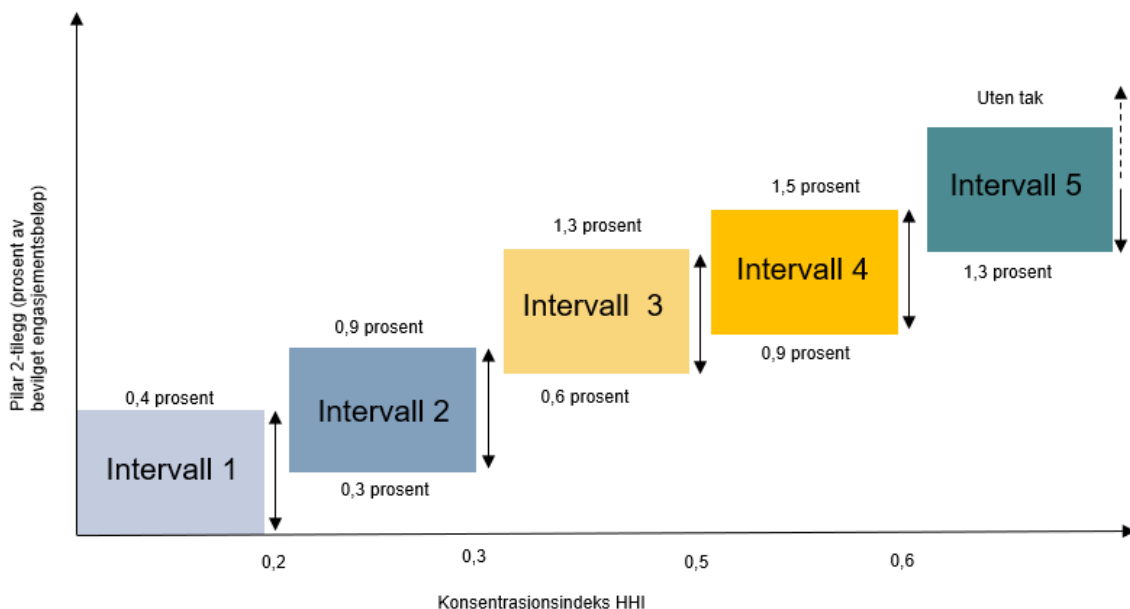
Finanstilsynets metode har som mål å fange opp forhøyet kapitalbehov knyttet til konsentrasjonsrisiko mot enkelt næringer.⁴⁵

I beregningen av kapitalpåslag for næringskonsentrasjon tas det utgangspunkt i standardformelen for HHI:

$$HHI = \sum_{i=1}^n w_i^2$$

Hvor w_i er andel eksponering i næring i .

Indeksen vil variere fra 0 til 1, hvor 1 tilsier at hele porteføljen er plassert i en næring. Beregningen baseres på 22 næringer. Finanstilsynet plasserer foretakene i ulike intervaller basert på konsentrasjonsindeksen:

⁴ Sektorinndeling i 22 næringer

Som støtte for å fastsette kapitalpåslag for næringskonsentrasjon, benytter Finanstilsynet følgende formel:

$$\rho = 12,5(1 - e^{-5 \times HHI^{1,5}})$$

ρ i formelen ovenfor gir et maksimalt kapitalkrav for næringskonsentrasjon i prosent av bevilget engasjementsbeløp. ρ multipliseres med 12,5 prosent av bevilget engasjementsbeløp. Finanstilsynet kan fastsette høyere eller lavere kapitalpåslag for næringskonsentrasjon, jf. inndelingen i intervallene nevnt ovenfor.

Systemrisikobuffer adresserer systemrisiko i norske finansforetak, inkludert samlet konsentrasjon i eiendomsrelaterte næringer. Finanstilsynet vurderer at en utlånsportefølje med næringskonsentrasjon under 0,15 (HHI), kan betraktes som en tilstrekkelig diversifisert portefølje, og at det i utgangspunktet ikke er behov for å foreta pilar 2-påslag for næringskonsentrasjon i slike tilfeller.

For porteføljer med beregnet HHI-indeks $\geq 0,15$ vil kapitalpåslaget for næringskonsentrasjon bli en samlet vurdering av den matematiske beregningen med utgangspunkt i ovennevnte formel samt en skjønnsmessig vurdering. Foretaket vil fortrinnsvis bli bedt om å legge til et kapitaltillegg innenfor det intervallet foretaket tilhører, jf. tabellen ovenfor.

Eksponeringer mot foretak i finansiell sektor og borettslag skal ikke inngå i beregningen av kapitalpåslag for næringskonsentrasjon.

Vedlegg 3: VURDERING AV FORETAKSSPESIFIKT KAPITALBEHOV FOR MARKEDSRISIKO

Finanstilsynets vurdering av risiko og kapitalbehov (SREP) skal ta utgangspunkt i foretakets ICAAP og omfatte risikoer og kapitalbehov som ikke, eller bare delvis, er dekket av de generelle kapitalkravene.

Når Finanstilsynet vurderer at foretakets vurderte kapitalbehov i ICAAP ikke i tilstrekkelig grad er dekkende for den vurderte risikoen, vil Finanstilsynet benytte egne beregningsmetoder som støtte for sine vurderinger av foretakets samlede kapitalbehov. Beregningsmetodene estimerer tapspotensialet for aktuelle eksponeringer ved stresstesting av ulike risikofaktorer. I tillegg foretas det kvalitative vurderinger av blant annet porteføljens konsentrasjon og likviditet samt av styring og kontroll.

Markedsrisiko som ikke er dekket av generelle kapitalkrav

I EBAs retningslinjer for SREP¹ står det at tilsynsmyndighetene som et minimum skal vurdere markedsrisiko i handelsporteføljen samt renterisiko, kredittspread-risiko og aksjerisiko i bankporteføljen.

I de generelle kapitalkravene inkluderes aksje- og renterisiko i handelsporteføljen samt valuta- og varerisiko i samlet portefølje. For aksjer og rentebærende verdipapirer i bankporteføljen er det ingen generelle kapitalkrav for markedsrisiko, men for disse instrumentene er det krav om kapital for kredittrisiko. For renterisiko og kredittspread-risiko i bankporteføljen er det ingen generelle kapitalkrav. I vurderingen av foretaksspesifikt kapitalbehov for markedsrisiko i bankporteføljen, vil generelle kapitalkrav bli tatt hensyn til når annet ikke er beskrevet. Tabell 1 viser hvilke risikoer som dekkes av generelle kapitalkrav (pilar 1), og hvilke risikoer Finanstilsynet inkluderer i sine vurderinger av foretaksspesifikt kapitalbehov (pilar 2).

Tabell 1: Risikofaktorer i pilar 1 og pilar 2

Pilar 1	Pilar 2
<ul style="list-style-type: none">• Generell renterisiko i handelsporteføljen• Spesifikk renterisiko (kredittspread-risiko) i handelsporteføljen• Generell aksjerisiko i handelsporteføljen• Spesifikk aksjerisiko i handelsporteføljen• Valutarisiko i samlet portefølje• Varerisiko i samlet portefølje• CVA risiko• AVA	<ul style="list-style-type: none">• Generell renterisiko i bankporteføljen (IRRBB)• Spesifikk renterisiko (kredittspread-risiko) i bankporteføljen (CSRBB)• Generell aksjerisiko i bankporteføljen• Eiendomsrisiko i bankporteføljen• Valuta- og varerisiko i samlet portefølje• Basisspread-risiko • Likviditet og konsentrasjon (kvalitative vurderinger)• Styring og kontroll (kvalitative vurderinger)

Risikoer i handelsporteføljeverksamhet som ikke dekkes tilstrekkelig av de generelle kapitalkravene (f.eks. på grunn av komplekse produkter, ikke-likvide posisjoner e.l.), vil Finanstilsynet ta hensyn til i vurderingen av behov for foretaksspesifikt kapitalkrav. I denne sammenhengen innebærer det også å foreta en kvalitativ vurdering av posisjonenes konsentrasjon og markedslikviditet, samt bankens styring og kontroll av markedsrisiko.

¹ EBA/GL/2022/03

I det følgende beskrives metoder som Finanstilsynet baserer vurderingene av kapitalbehovet for markedsrisiko i bankporteføljen på når foretakets egenvurderte kapitalbehov vurderes å ikke være tilstrekkelig. Metodene baserer seg på anslått tapspotensiale ved at aktuelle eksponeringer utsettes for plutselige endringer i de viktigste markedsrisikofaktorene. Det gjøres vurderinger av tapspotensialet for aksjerisiko, renterisiko, valutarisiko, kredittspread-risiko og eiendomsrisiko. Samlet tapspotensial vil utgjøre foretaksspesifikt kapitalkrav, som beregnes ved å summere tapspotensialet for hver av risikokategoriene, inkludert eventuelle kvalitative tillegg.

Beregningsgrunnlag

De generelle kapitalkravene beregnes med utgangspunkt i faktiske posisjoner. Finanstilsynet vil som hovedregel anvende faktiske posisjoner også som grunnlag for vurderingen av det foretaksspesifikke kapitalbehovet. Dersom Finanstilsynet vurderer at faktiske posisjoner som foretaket har lagt til grunn i sine vurderinger ikke er representative for foretakets normale eksponering gjennom året, vil grunnlaget kunne bli justert.

Aksjerisiko

Finanstilsynet vil gjøre en helhetlig vurdering av foretakets portefølje for å vurdere om det er forhold som begrunner et foretaksspesifikt kapitalbehov som går ut over foretakets egenvurderte kapitalbehov. Utgangspunktet for Finanstilsynets vurdering av foretaksspesifikt kapitalbehov vil være at faktiske posisjoner, som ikke er strategiske og relatert til den ordinære bankvirksomheten, blir gjenstand for et fall i aksjepriser på 45 prosent. Kapitalkravet under pilar 1 kommer til fratrukk fra det vurderte tapspotensialet.

Eiendomsrisiko

Mange finansforetak har direkte eierskap i eiendom eller eiendomsselskaper i sin bankportefølje. Eiendommer i bankporteføljen er ofte overtatte eiendommer som følge av misligholdte kredittengasjement. Finanstilsynet kalibrerer en stressfaktor for eiendom på 30 prosent. Kapitalkravet under pilar 1 kommer til fratrukk fra det vurderte tapspotensialet.

Som grunnlag for beregningen av tapspotensial, benyttes markedsverdi av faktiske beholdninger på vurderingstidspunktet. Eiendomseksponering som inngår i beregningsgrunnlaget, inkluderer eierposisjoner og andeler i næringseiendom, eiendomsselskaper, eiendomsfond samt direkte eie av eiendommer, som egne bankbygg og eiendom til egen eller ansattes bruk. For eiendom som ikke blir regnskapsført til virkelig verdi, vil eventuelle merverdier bli vurdert skjønnsmessig dersom det kan dokumenteres at bokført verdi ligger vesentlig lavere enn virkelig (markeds)verdi.

Renterisiko

I samsvar med CRD har EBA utarbeidet retningslinjer for IRRBB². Den europeiske kommisjonen har fastsatt en utfyllende forordning som spesifiserer sjokkscenariene og felles modell- og parameterantakelser (forordning (EU) 2024/856)³ i forbindelse med tilsyn, og en forordning som spesifiserer en standard metode og en forenklet standardmetode for å vurdere IRRBB (forordning (EU) 2024/857).⁴ Begge forordningene er gjennomført i norsk rett.

² [Guidelines on IRRBB and CSRBB](#)

³ CRR/CRD-forskriften § 2 nr. 80

⁴ CRR/CRD-forskriften § 2 nr. 81

EBA's retningslinjer for IRRBB legger frem kriteriene for å identifisere, overvåke og håndtere IRRBB, samt for evaluering av interne målesystemer. Finanstilsynet legger til grunn at foretakene følger retningslinjene.⁵

For å vurdere IRRBB og tilhørende kapitalbehov vil Finanstilsynet både legge vekt på foretakets egenvurderte behov og foretakets rapporterte eksponering. Finanstilsynet vil også se på foretakets balansestørrelse, risikorammer og forretningsmodell samt kvaliteten på systemer og modeller som anvendes i styringen. Det vil også gjøres sammenligninger for grupper av foretak, slik at det kan tas hensyn til vesentlige forskjeller som følge av ulikheter i modellforutsetninger og styring og kontroll.

Foretakene skal selv beregne effekten på økonomisk kapital (EVE) av de seks ulike rentesjokk-scenarioene. Forordning (EU) 2024/856 del A spesifiserer sjokkscenarier for ulike valutaer, men ikke for norske kroner (NOK). Størrelsen på rentesjokket for NOK som skal benyttes, er 200 bp for parallelle renteskift, 300 bp for korte renter (inntil 2 år) og 150 bp for lange renter (fra 7 år og lengre).

Foretakene skal også vurdere hvordan endringer i rentenivå, henholdsvis parallellskift opp og ned kan påvirke resultatet (NII-metoden) på et års sikt. Foretak i SREP-gruppe 1 og SREP-gruppe 2 forventes videre å utarbeide rentesjokk tilpasset foretakets forretningsmodell. Sjokket bør være et mulig, men lite sannsynlig makrostress.

Kredittspread-risiko

EBA's retningslinjer for IRRBB og CSRBB⁶ legger frem kriteriene for å identifisere, overvåke og håndtere CSRBB. I henhold til EBA's retningslinjer vil Finanstilsynet evaluere foretakets egne vurderinger for kredittspread-risiko basert på interne målesystemer. Dersom Finanstilsynet anser foretakets interne prosesser for identifisering, overvåking og måling av kredittspread-risiko utilstrekkelig, vil metoden som er skissert nedenfor, benyttes.

Metoden som benyttes for vurdering av foretaksspesifikt kapitalbehov for kredittspread-risiko, bygger på metodikken i Solvens II for forsikringsforetakene. Det beregnes et tapspotensial som avhenger av ratingnivå og durasjon, jf. tabell 2 under. Stressfaktorene er kalibrert basert på historiske data for aktivt handlede foretaksobligasjoner i euro. Det er ikke tilstrekkelig grunnlag til å foreta en særskilt kalibrering basert på norske data. Beregnet tapspotensial multipliseres med en faktor på 0,6, og resultatet av dette utgjør Finanstilsynets grunnlag for å vurdere foretaksspesifikt kapitalbehov for kredittspread-risiko. Det beregnes ikke fratrukk for det generelle kapitalkravet ved denne metoden.

⁵ Artikkel 16 nr. 3 i forordning (EU) nr. 1093/2010 innlemmet i EØS-avtalen Vedlegg IX Finansielle Tjenester nr. 31g

⁶ [EBA/GL/2022/14](#)

Tabell 2: Spread-risiko, sammenheng mellom rating og antatt spread-ændring

Rating ⁷	Risikoklasse	Spread-ændring
AAA	1	0,9 %
AA	1	1,1 %
A	2	1,4 %
BBB	3	2,5 %
BB	4	4,5 %
B	5	7,5 %
Lavere enn B	6	7,5 %
Ikke ratet (minimum durasjon på 1 i beregningen)	-	3,0 %
"0-vektene" unntatt statsobligasjoner med AA- og AAA-rating	-	0,3 %
Obligasjoner med Fortrinnsrett (AAA)	1	0,7 %
Obligasjoner med Fortrinnsrett (AA)	1	0,9 %

Den faktiske porteføljen av rentebærende verdipapirer i bankporteføljen benyttes som beregningsgrunnlag. I beregningen skal en benytte markedsverdier på vurderingstidspunktet. I henhold til EBAs retningslinjer for IRRBB og CSRBB bør ingen instrumenter i bankboken ekskluderes fra omfanget av CSRBB, uavhengig av deres regnskapsmessige behandling. Instrumenter uten følsomhet for kredittspread-risiko kan utelukkes basert på en vurdering som bør dokumenteres og begrunnes tilstrekkelig. Instrumenter som er regnskapsført til virkelig verdi (fair value), bør ikke under noen omstendighet ekskluderes. Se for øvrig til EBAs retningslinjer for IRRBB og CSRBB.

Posisjoner i OMF-er som er utstedt av hel- eller deleide kredittforetak, holdes utenom ("egne" OMF-beholdninger). Det vises til modulen for markedsrisiko.⁸ Finanstilsynet vil gjøre skjønnsmessige vurderinger bl.a. dersom foretaket har store beholdninger av OMF-er som er utstedt av hel- eller deleide kredittforetak. Se avsnittet nedenfor om kvalitative vurderinger av porteføljenes likviditet og konsentrasjon.

Statsobligasjoner utstedt av stater innen OECD (i egen valuta) med rating tilsvarende minimum AA-, inkluderes ikke i beregningen. For andre utstedere med 0-vekting etter CRR artikkel 114, 115, 117 og 118 forutsettes det en spread-ændring på 0,3 prosent.⁹ Dette gjelder foretak i EU-land der myndighetene har anerkjent 0-risikovekting av papiret. Eventuelle korte posisjoner i tilsvarende instrument utstedt av samme utsteder kan trekkes fra.

Som en forenkling, benyttes gjennomsnittlig gjenværende løpetid for porteføljen i hver ratingklasse i beregningen. Posisjoner i rentefond og obligasjonsfond skal inkluderes i beregningsgrunnlaget. Der hvor gjennomsnittlig durasjon og rating for fondet ikke er oppgitt, vil det bli benyttet en løpetid på 3 år, og det antas at beholdningen ikke er ratet. Finanstilsynets metode dekker ikke spread-risiko knyttet til foretakenes egne innlån.

Foretaket bør i sin ICAAP opplyse om hvilken rating som er benyttet, med eventuelle kildehenvisninger. I CRR aksepteres bare rating av ekstern kredittvurderingsinstitusjon, jf. CRR artikkel 137-141.

⁷ Standard & Poor's ratingklasser er tatt inn som en illustrasjon i tabellen.

⁸ [Modul for markedsrisiko](#)

⁹ Nivået er basert på observerte spread-ændringer i 2020 relativt til obligasjoner med fortrinnsrett.

Valutarisiko

Finanstilsynet benytter en stressfaktor på 25 prosent endring i kursen på utenlandsk valuta i vurderingen av valutarisiko. Generelt kapitalkrav for valutarisiko gjelder først når foretakets samlede netto valutaposisjon overstiger 2 prosent av ansvarlig kapital. Netto valutarisiko er basert på det høyeste av henholdsvis sum korte og sum lange posisjoner over alle valutaer. Beregningsgrunnlaget for Finanstilsynets stresstest i vurderingen av foretaksspesifikt kapitalbehov er foretakets samlede nettoposisjon i valuta beregnet etter CRR artikkel 352, fratrukket 2 prosent av ansvarlig kapital.

Basisspread-risiko

Mange større foretak, hovedsakelig i gruppe 1 og gruppe 2, finansierer store deler av virksomheten i utenlandske markeder og har derfor betydelige posisjoner i basis-swaper. Etter finanskrisen har det i perioder vært store endringer i prisingen av basis-swaper. Som følge av at det sikrede instrumentet (innlånet) ikke er eksponert for disse verdiendringene, medfører verdiendringene for derivatene en risiko for foretakene. Finanstilsynet forutsetter at foretak med vesentlige posisjoner i basis-swaper vurderer kapitalbehovet for denne risikoen.

Kvalitativ vurdering av porteføljenes konsentrasjon og likviditet

Det vil bli foretatt en kvalitativ vurdering av eksponeringenes konsentrasjon og markedslikviditet, se nærmere omtale i modul for markedsrisiko. Etter en kvalitativ vurdering av porteføljene gis et tillegg på tapspotensial for eksponeringenes konsentrasjon og likviditet for hver risikofaktor på 0 prosent (lav risiko), 10 prosent (moderat risiko) eller 20 prosent (betydelig risiko). Maksimalt samlet kvalitativt tillegg på tapspotensialet for en risikofaktor blir dermed 40 prosent. Som et utgangspunkt vil porteføljer som anses å ha en "normalt god" risikoprofil, ikke medføre tillegg i tapspotensialet.

Vedlegg 4: VURDERING AV KAPITALBEHOV I PILAR 2 KNYTTET TIL EIERSKAP I FORSIKRINGSVIRKSOMHET

Dette vedlegget beskriver Finanstilsynets metode for vurdering av kapitalbehov i pilar 2 knyttet til eierrisiko og foretakenes eierandeler i hel- og deleide forsikringsforetak. Finanstilsynet legger vekt på at eierskapet og risikoen som er forbundet med eierskapet, går lengre enn kun som en ren investering i en aksjepost, og derfor vurderes som en strategisk eierskapsrisiko.

Metoden tar utgangspunkt i forsikringsforetakets solvenskapitalkrav (SCR). Solvenskapitalen inngår i vurderingen av kapitalbehovet etter at det er justert for verdsettelse av eierposten (justering for bokført verdi). Det bør være konsistens mellom disse to med hensyn til behandling av planlagt utbytte. I metoden justeres det for bokført verdi av eierposten og annen innskutt kapital. Finanstilsynet benytter bokført verdi fra konsernregnskapet for banker som rapporterer kapitaldekning på konsolidert nivå, og bokført verdi for morbankselskapet for banker som kun rapporterer kapitaldekning på ikke-konsolidert nivå. I de tilfellene der eierskapet til forsikringsforetaket er indirekte, vurderer Finanstilsynet om det skal korrigeres for øvrige eiendeler og gjeld i balansen til det mellomliggende foretaket. Metoden legger opp til at solvenskapitalkravet multipliseres med en faktor som skal ta høyde for at faktisk kapitaldekning normalt vil være høyere enn solvenskapitalkravet. Finanstilsynet velger å ikke benytte denne faktoren, slik at det er det faktiske kapitalkravet som inngår i beregningen.¹

Ved vurdering av kapitalbehovet knyttet til eierskap i forsikringsvirksomhet, justeres det for kapitalkrav som er beregnet i pilar 1. Pilar 1-regelverket innebærer at bokført verdi av eierpostene er inkludert i beregningsgrunnlaget innenfor en frikvote, jf. kapitalkravsforordningen (CRR) artikkel 46 og artikkel 48, mens overskytende beløp er trukket fra i eierbankenes kapital.² Merk at det kan være flere investeringer som kan benytte frikvoten. For eventuell innskutt ansvarlig kapital tas det hensyn til pilar 1-belastningen i form av risikovekting på beregningsgrunnlaget og/eller kapitalfradrag.

Oppsummert blir metoden for vurdering av kapital i pilar 2 som følger:

$$\text{Kapitalbehov}_{\text{totalt}} = [\text{solvenskapitalkrav} * \text{faktor} - \text{Solvenskapital}] * \text{Eierandel} + \text{BV}$$

$$\text{Kapitalbehov}_{\text{pilar 2}} = \text{Kapitalbehov}_{\text{totalt}} - \text{Kapitalbehov}_{\text{pilar 1}}$$

BV = bokført verdi av eierposten og annen innskutt kapital

Solvenskapital = tellende SCR-kapital

¹ Det vil si at faktoren er satt til 100 prosent.

² Merk at goodwill i verdsettelsen av ikke-konsoliderte foretak i finansiell sektor (vesentlige investeringer) ikke kan inngå i frikvoten, men må trekkes fra ren kjernekapital, jf. CRR artikkel 37.

Vedlegg 5: KAPITALKRAVSMARGIN (P2G)

Kapitalkravsmarginen fastsettes i tråd med CRR/CRD-forskriften § 47. Foretakene plikter å fastsette kapitalmål som sikrer at kapitalnivået i tilstrekkelig grad dekker risiko som foretaket er utsatt for, og tap foretaket kan bli utsatt for i en stressituasjon, inklusiv tapene som fremgår av tilsynsmyndighetens stresstester. Tilsynsmyndigheten skal regelmessig vurdere foretakets kapitalmål som ledd i SREP og hensynta vurdering av interne modeller og resultatene av foretakets stresstest, jf. CRD artikkel 104b nr. 2. Kapitalkravsmarginen skal være foretaksspesifikk og kan ta opp de samme risikoene og risikoelementene som inngår i pilar 2-kravet, men kun dersom risikoen ikke allerede anses å være dekket gjennom pilar 2-kravet, jf. CRD artikkel 104b nr. 4.

Et finansforetak skal i sin samlede kapitalvurdering i ICAAP angi kapitalbehovet på kort og lang sikt, samt vurdere hvordan dette kapitalbehovet kan tilfredsstilles. Foretaket må derfor utarbeide en kapitalplan som en del av ICAAP-dokumentasjonen. Finanstilsynet legger til grunn at foretaket tilpasser både kapitalmålet og faktisk kapitalnivå, slik at det er god margin til det samlede kapitalkravet i henhold til summen av minstekravet i pilar 1 og pilar 2 og bufferkravene. Ved fastsettelse av foretakets kapitalmål bør styret i det enkelte foretak vektlegge foretakets forretningsmodell, handlingsrom i et fremoverskuende perspektiv, at foretaket skal kunne opprettholde en normal utlånsvekst, og at kapitaliseringen understøtter tilgang til kapitalmarkedene også under vanskelige markedsforhold.

Finanstilsynet vil på bakgrunn av foretakets vurdering og egne vurderinger angi en forventning til margin. Finanstilsynets forventning til kapitalkravsmargin uttrykkes etter en individuell vurdering av det enkelte foretak, og vil bli meddelt foretaket samtidig som vedtaket om foretakets forhøyede kapitalkrav. Kapitalkravsmarginen skal oppfylles med ren kjernekapital. Figur 3 illustrerer kapitalkrav og kapitalkravsmargin.

Figur 1: Illustrasjon kapitalkrav og kapitalkravsmargin

Finanstilsynet bruker som hovedregel stresstester for å vurdere nivået på marginen et foretak bør ha til kapitalkravet. I tilfeller der stresstestene ikke kan anvendes, kan det også benyttes sensitivitetsanalyser e.l.¹

Basert på resultatene fra Finanstilsynets stresstest eller sensitivitetsanalyser plasseres hvert foretak i ulike intervaller som angitt under. Hvert intervall representerer et nedre og øvre referansepunkt som gir et utgangspunkt for vurdering av nivået på foretakets kapitalkravsmargin. Intervallene er overlappende og gjenspeiler at det kan tas hensyn til foretaksspesifikke forhold som ikke dekkes av stresstesten. I vurderingen vil Finanstilsynet se på stresstestresultater over tid, samt foretakets egenart, risikoprofil, foretakets eget stresstestrammeverk og øvrige stresstestresultater. Se eget punkt om stresstester nedenfor.

¹ [EBA/GL/2022/03 punkt 426](#)

Følgende intervaller benyttes som grunnlag for Finanstilsynets beslutning om kapitalkravsmargin:

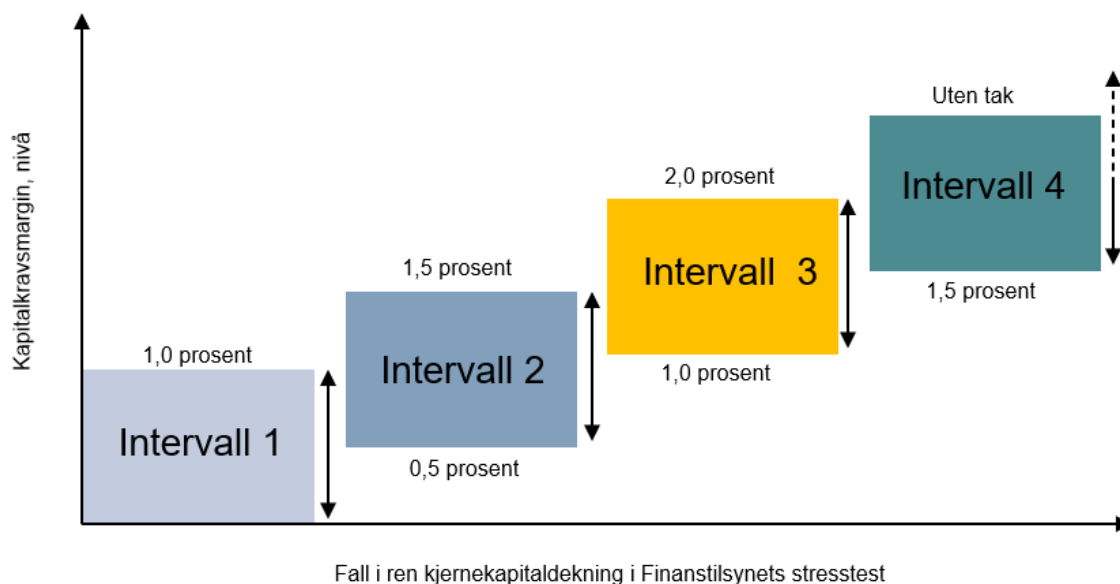
Intervall 1: Forventet kapitalkravsmargin utgjør inntil 1,0 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag.

Intervall 2: Forventet kapitalkravsmargin utgjør mellom 0,5 prosent og 1,5 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag.

Intervall 3: Forventet kapitalkravsmargin utgjør mellom 1,0 og 2,0 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag.

Intervall 4: Forventet kapitalkravsmargin utgjør fra 1,5 prosent og oppover av risikovektet beregningsgrunnlag.

Figur 2: Intervaller for forventet kapitalkravsmargin

I ekstraordinære tilfeller kan Finanstilsynet gi uttrykk for en kapitalkravsmargin på et nivå utenfor det aktuelle intervallet.

Bruk av stresstester i vurdering av forventet kapitalkravsmargin

I vurderingen av nivået på kapitalkravsmargin for det enkelte foretak ser Finanstilsynet på foretakets egne stresstester og Finanstilsynets stresstester. Dersom det er relevant, ser Finanstilsynet også på andre stresstester, eksempelvis stresstester som gjennomføres av EBA og IMF. Finanstilsynet bruker også de ulike stresstestene i vurderingen av uvektet kapitalkravsmargin (P2GLR).

Finanstilsynet vurderer blant annet forutsetningene foretaket har lagt til grunn i egne stresstester og om forutsetningene er basert på tilstrekkelig lange tidsserier slik at de dekker tidligere relevante kriser. På kredittområdet vil dette for norske banker i praksis si dataserier som dekker

bankkrisen på begynnelsen av 90-tallet. Finanstilsynet vurderer også utfallet av bankens ulike stress-scenarioer, og sammenligner dem mot utfallet av Finanstilsynets egne stresstester. Dersom foretaket har lagt til grunn risikoreduserende tiltak, eller gir informasjon om dette i egne stresstester, vurderer Finanstilsynet om tiltakene virker relevante og om tiltakene kan gjennomføres i stressperioden. Finanstilsynet vurderer også om foretakets stresstester er tilstrekkelig egnet til å avdekke svakheter i forretningsmodellen. Ved vurdering av stresstester og stresstestresultater kan Finanstilsynet også se på foretakets gjenopprettingsplan og vurdering av foretakets gjenopprettingskapasitet.

Finanstilsynet benytter en egen stresstest for å vurdere utviklingen i foretakets resultater og kapitalisering under forutsetning av et kraftig stress i norsk økonomi. I kalibreringen av stresstestforutsetningene legger Finanstilsynet til grunn fremskrivningene i Finanstilsynets makromodell NAM-FT². Dette sikrer konsistens mellom Finanstilsynets vurderinger av systemrisiko og effektene av en kraftig nedgangskonjunktur på makronivå og virkningen på det enkelte foretaks resultat, balanse og kapitaldekning. Finanstilsynets soliditetsstresstest omfatter de fleste norske banker samt kredittforetak. Stresstestene utarbeides årlig. De er basert på makrostress-scenarioer hvor det benyttes detaljert mikroinformasjon, som for eksempel spesifikk informasjon om tilnærmet alle bankenes utlånsengasjementer og misligholdssannsynlighet for ikke-finansielle foretak. Stresstestene dekker kredittrisiko, usikkerhet knyttet til utviklingen i rentenetto, markedsrisiko³ og atferds-/operasjonell risiko, samt andre elementer som kan påvirke foretakets inntjening. Stresstestene er tilpasset foretakenes nåværende forretningsmodeller, som i hovedsak er utlånsvirksomhet til person- og bedriftskunder samt noe markedsaktivitet, og dekker en fremskrivningsperiode på 4–5 år.

Finanstilsynet vurderer skjønnsmessig om stresstestene er egnet for den enkelte banks forretningsmodell og foretakets rammeverk for stresstesting. Dersom Finanstilsynets stresstest ikke er egnet for foretaket, kan Finanstilsynet basere vurderingen på ulike sensitivitetsanalyser i vurderingen av forventet kapitalkravsmargin. Finanstilsynet kan også ta hensyn til andre forhold som kan bidra til volatilitet i bankens rene kjernekapitaldekning.

² Se omtale av Finanstilsynets stresstester i [Finansielt utsyn](#)

³ De største bankene rapporterer verdipapireksponeringen til Finanstilsynet i forbindelse med Finanstilsynets samlede risikovurdering.